

TRŽNICE. NÁMĚSTÍ REPUBLIKY

Autor: Bc. Irina Krymouskay

vedoucí práce: MgA. Ondřej Císler, Ph.D.
odborná asistentka: MgA. Lenka Milerová

konzultant: doc. Dr. Ing. Martin Pospíšil, Ph.D.
konzultant: doc. Ing. Daniela Bošová, Ph.D.
konzultant: Ing. arch. Pavla Vrbová

OBSAH

PŘEDMLUVA	6 - 7
1. ANALÝZA. HISTORIE	8 - 19
2. ANALÝZA. TYPOLOGIE	20 - 29
3. ANALÝZA. VÝBĚR A POSOUZENÍ MÍSTA	30 - 55
4. NÁVRH	56 - 97
5. ZÁVĚR	96 - 97
6. PODĚKOVÁNÍ	98 - 99
7. DOKLADOVÁ ČÁST	100 - 103
8. LITERATURA	104 - 105

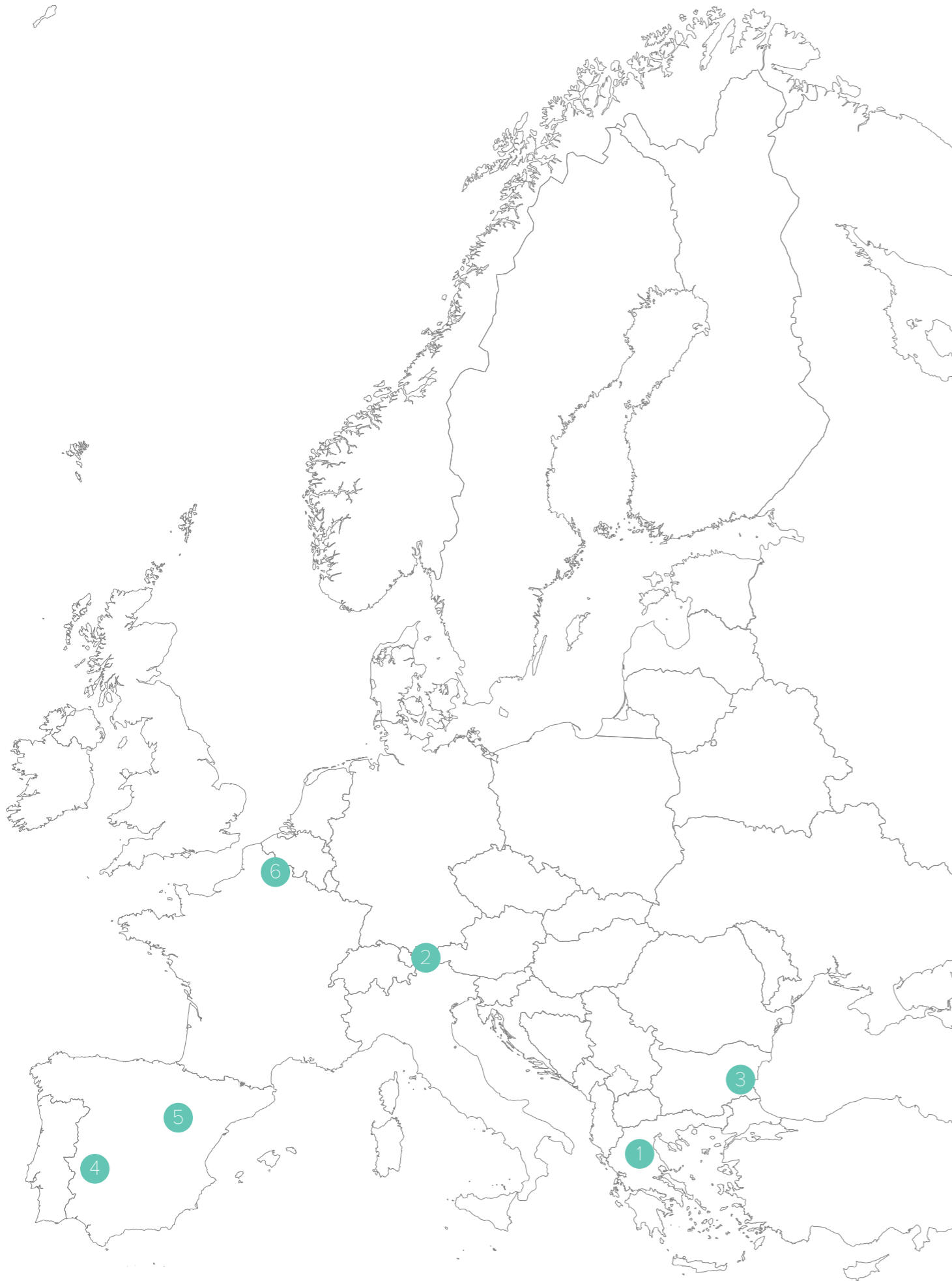
PŘEDMLUVA

Tržnice vždy byly běžným typologickým prvkem občanské vybavenosti, který se ale z pražského prostředí s časem vytratil. Dnes stávající tržnice většinou už neplní svoji původní funkci a většího rozpětí nabývají dočasné stánky farmářských trhů, které se množí z důvodu velké poptávky kvalitních potravin. Snahou dané diplomové práce je vytvořit nové pojetí tržnice jako typologického prvku, která by byla nejenom pouze místem nakupování potravin, ale spíše estetickým a kulturním zážitkem.

01

ANALÝZA
HISTORIE

mapa Evropy a poloha vybraných tržnic

HISTORIE TRŽNIC

Vznik trhu je neodmyslitelně spojen s vývojem lidské společnosti. Na úsvitu civilizace, v době, kdy již došlo k dělbě práce, si lidé začali vyměňovat plody svých činností, a to všechno vedlo k vzniku obchodu. První tržiště se objevují už před 3000 lety a předpokládá se, že vynález trhu patří Féniciánům.

Původně se trhy odehrávaly na křižovatkách obchodních cest. Na začátku to byly pouze jednoduché dřevěné vozy, ve kterých trhovci vozili produkty, nebo slaměné přístřešky. Později vzniká lehká dřevěná konstrukce stánků s látkovou střechou, která byla uchycena o fasády domů.

Již v antice tržiště nabývá význam veřejného prostoru a začínají se používat trvanlivé materiály jako například vápenec nebo mramor. Zastřešení trhů umožňovalo obchodování i při nepříznivých podmínkách počasí.

Výhodná poloha vůči obchodním cestám a konání trhů na místech jejich křížení byly některými ze základních předpokladů pro vznik nových měst ve středověku. Tržiště bylo vždy centrem jejich společenského života a mělo významnou polohu - většinou na hlavním náměstí.

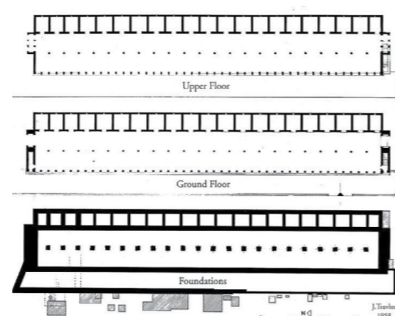
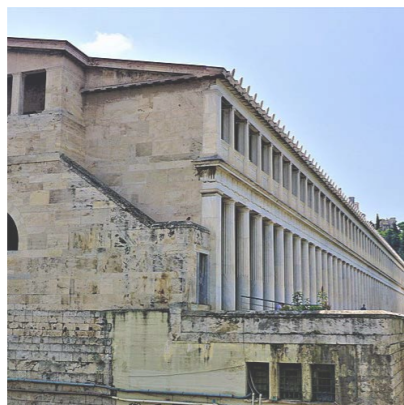
V období renesance se trhy stávají nejenom místem pro nakupování, ale i estetickým zážitkem. Nejlepším příkladem rozvoje byla Itálie. Městské tržnice se stavěly ve formě hal - paláců. Jako materiál se využívaly cihly, dřevo, beton a nechyběla výzdoba v podobě fresek a jiných uměleckých maleb.

Velký pokrok nastal v období průmyslové revoluce, kdy s nástupem industrializace trh získal novou podobu a přicházejí nové technologie ve výstavbě a nové materiály, které umožňují velkorozponové zastřešení. Sklo a ocel jsou novými trendy tohoto období. Ve velkoměstech tržnice dosahují rekordní velikosti, což dosvědčuje vyspělost nynějšího trhu a prestiž, kterou chtěli takovými konstrukcemi získat. Jednotlivé části tržnice jsou odděleny podle typu nabízeného produktu z důvodů nových hygienických požadavků. Tržnice jsou situovány na významných místech center měst: většinou blízko železniční stanice, která mohla jednoduše tržnici zásobovat.

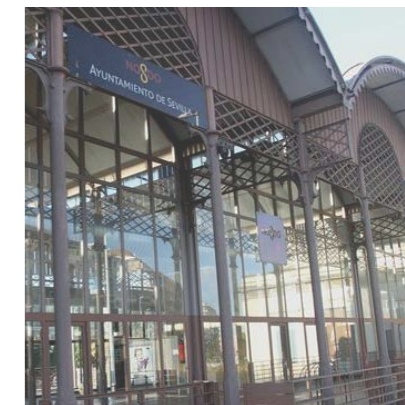
Vznik železobetonu a jeho kombinace s ocelí začaly dovolovat nejenom velké rozpony, ale i neobvyklé tvary, a tak se postupně začíná vyvíjet i nová estetika tržnic současnosti.

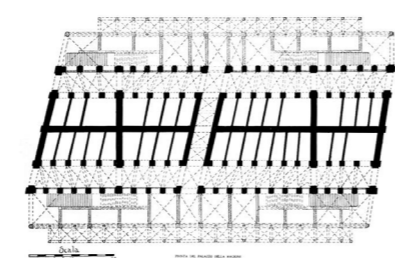
1. Stoa, Agora v Aténach (159 BC)

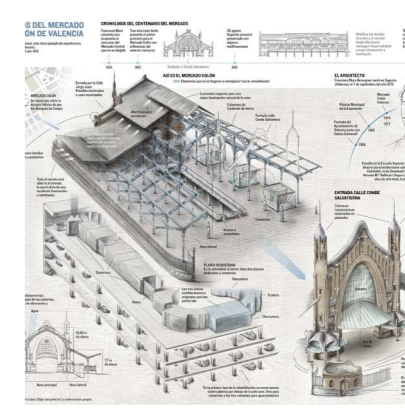
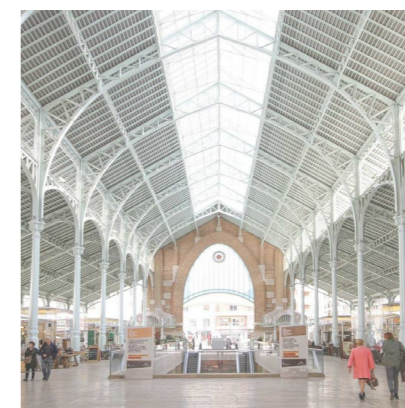
4. Lonja del Barranco, Seville (1904)

2. Palazzo della Ragione v Padue (1219)

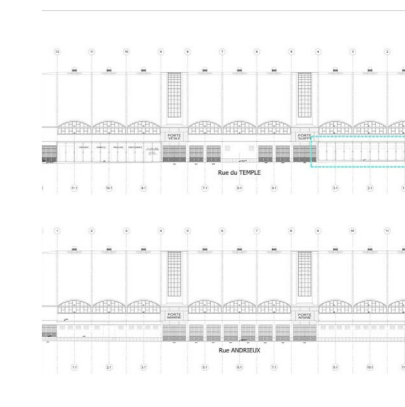
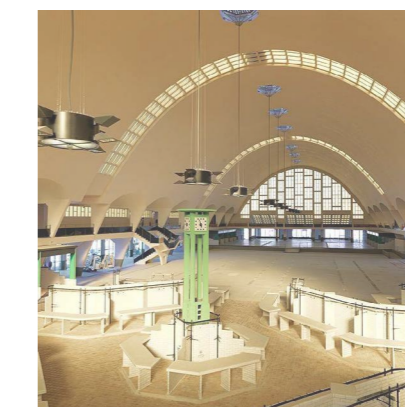
5. Mercado Central, Valencia (1914)

3. Grand Bazaar, Istanbul (1445)

6. Halles centrales de Reims (1929)

Úplný začátek obchodnictví a trhů. Později vznikají první bazary, které se táhly rušnými ulicemi měst. Jednoduché dřevěné vozy, v nichž nesli produkty, max. slaměné přístřešky. Později - jednoduchá dřevěná konstrukce stánků, látková střecha, ulice měst - konstrukce byly uchyceny o fasády domů.

Trhy se vyskytují v centrech měst a to hlavně na agorách antického Řecka, které sloužily nejen jako místo prodeje ale i pro shromažďování - zároveň je to veřejný prostor. V antickém Římě se uskutečňují ve fórech - obchodních prostorech, které se jako první nejvíce podobají k dnešním obchodním domům.

Trhy se vyskytují v blízkosti klášterů či pánonvnických sídel - místa shromáždění lidí a prodej různých produktů. Ve městech trhy byly v blízkosti náměstí a domů bohatých měšťanů. Stánky byly umístěny v přízemí v hale. Tyto haly však byly víceúčelové a také sloužily jako sídla městské rady a soudy v horních podlažích.

Centrem rozvoje Renesance byla Itálie. Zde se poprvé zaváděl pojem nakupování jako společenské aktivity. Trhy a tržnice se staly zdrojem vkusu a estetického zážitku. Městské tržnice ve formě hal - paláců. Jako materiál se využívaly cihly, dřevo, beton a výzdoba v podobě fresek a jiných uměleckých maleb.

S příchodem industrializace trh nabývá novou podobu v masové produkce továren, globalizace, růstu ekonomiky a počtu obyvatel. Z hlediska tržnic přicházejí nové typy konstrukcí a nové materiály - sklo a ocel jsou novými trendy. Probíhá přemístění tržiště do zakrytých tržnic. Mění se jejich velikost a sortiment nabízeného zboží.

Vzkvétají nové technologie: použití železobetonu, oceli, skla a jejich kombinace. Velkorozponové haly slouží jako zastřešení a zázemí pro fixní stánky, které se obchodníkům pronajímají. Stavějí se nové haly, ale rovněž se rekonstruují i staré tržnice. Většinou jedno až více lodní konstrukce.

starověk
od 3500BC 3000 BC

výměna potravin
obchodní cesty
body setkání

města - lineární a centrální typ trhů
lineární - Middle East
bazar v Tabrize - 1,5km dlouhý

antika
550 - 350 BC 150 BC

centrum města
řemeslníci

agora, stoa - Řecko
forum - Řím

centrum města
řemeslníci

středověk
< 1500 AC

trhy blízko klášterů, hradů
2000 trhů - Anglie

Middle East - okolo obchodních cest
karavan style

novověk - renesance
1500 - 1700 AC

návrat k antice
trhy se vrací na náměstí a soustředí se na
luxusní nebo exotické zboží
zejména v Itálii

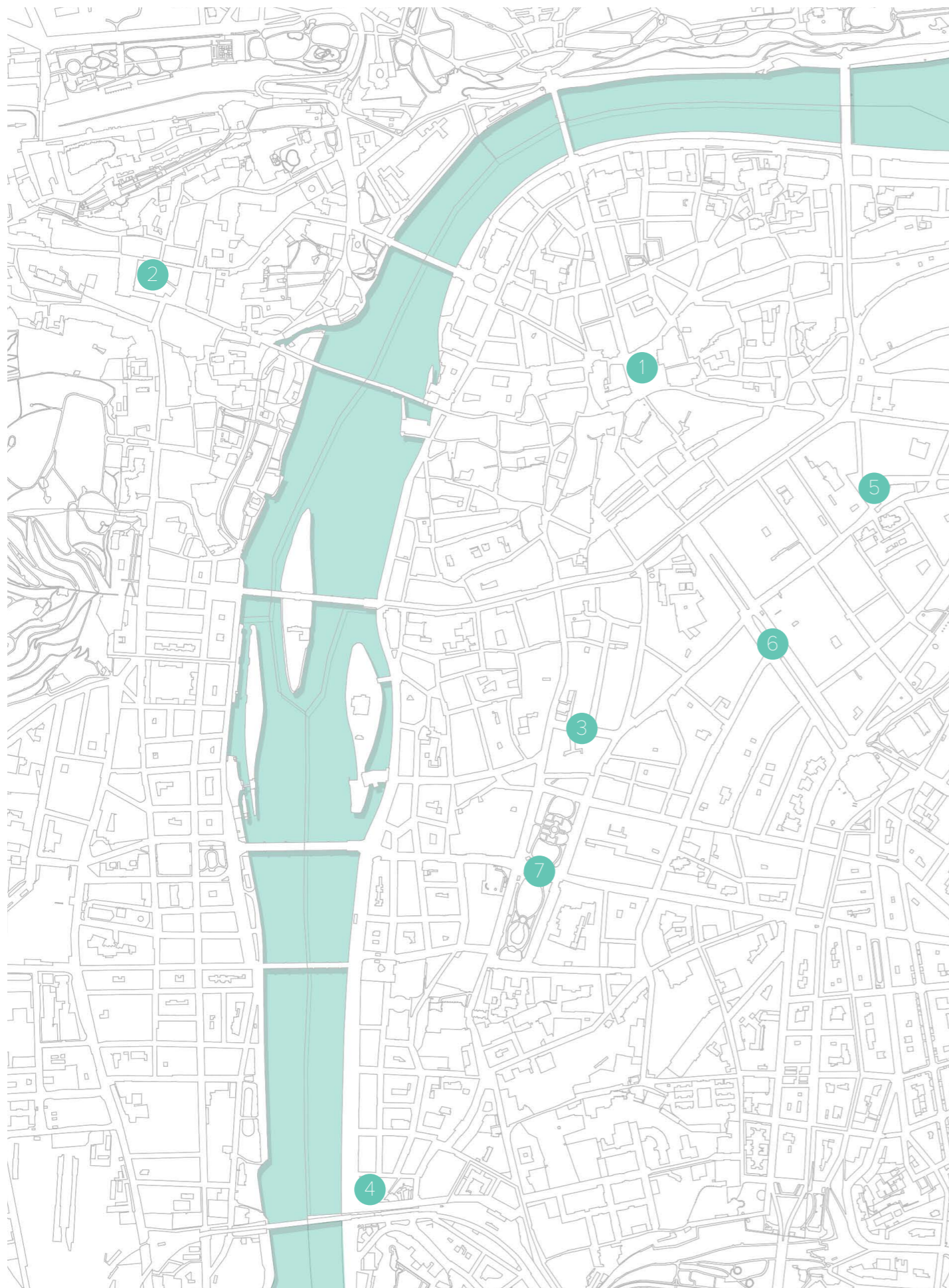
průmyslová revoluce
1760 AC

příchod nových technologií a materiálů
železnice navždy mění způsob dopravy
velkorozponové haly
změna sociálního systému

moderna a postmoderna
1900 AC

velkorozponové haly pomocí
železobetonu
secesní estetika
globalizace a vznik rivality - nákupní centra +
supermarkety

HISTORIE PRAŽSKÝCH TRŽNIC

Fenomén tržnice je ve středoevropském kontextu prakticky výhradně záležitostí pozdně novověkou, související s průmyslovou revolucí. Do té doby její funkci drží především klasické městské trhy, a to jak každodenní, tak týdenní, případně též speciální sváteční, spojené nejčastěji s poutěmi. Středověký cechovní systém dal vzniknout specializovaným ulicím či městským klastřům, v rámci nichž byly provozovány určité živnosti, bezprostředně spojené s prodejem výrobků.

Pořádání trhu bylo vázáno výhradně na královské povolení a odehrávalo se na předem jasně stanovených a vyhrazených místech. V Praze šlo především o staroměstskou stranu, od 18. století pak zejména Havelské město, neboť samotné Staroměstské náměstí přestalo od této doby sloužit tržnímu účelu. Každodenní trh se orientoval na běžný denní sortiment potravin, živých zvířat, sena, slámy či dřeva a uhlí. Nejrozsáhlejší tržní oblastí byly tzv. Kotce mezi Havelskou ulicí a Uhelným trhem. Další z oblastí byl Ovocný trh. Vedle této staroměstské oblasti se každodenní trhy dále odehrávaly na Koňském trhu a na druhé straně řeky zejména na Tržišti.

Atypickým byl prodej masa, jehož skladování pod širým nebem bylo z hygienických důvodů problematické, a tak již od 14. století vznikají soustředěné masné krámy, jejichž obdoby nacházíme v mnoha českých městech. Typologicky šlo o jakési prototypy tržnic bazilikálního typu, s bočními loděmi rozdělenými pro jednotlivé řezníky. Dalším specifikem byly rybí trhy, ty se odehrávaly na Dobyččím trhu.

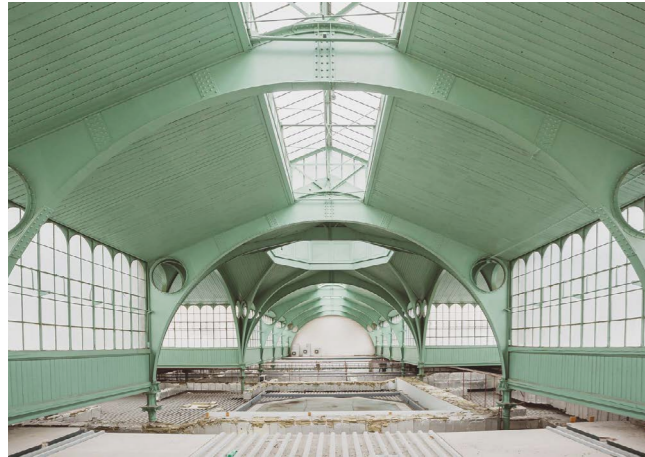
Trhy byly svou strukturou jednoduchou soustavou samostatných stánků a tento systém se udržuje prakticky do konce devatenáctého století, kdy začíná výstavba prvních pražských tržnic, cílem které bylo zajistit izolovaný prodej bez vlivu počasí a také dodržení nových hygienických podmínek prodeje. Nové tržnice znamenají úbytek pouličních prodejců, výjimku si udržují například Ovocný trh či Havelská ulice, ve které trh funguje i dodnes.

Dvacáté století ovšem znamená výrazný předěl v systému klasického trhovnictví. Vznikají koloniály a obchody specializované na jednotlivé potraviny. Stávající tržnice fungují ještě nějakou dobu dále, ale pak se mění účel a způsob jejich využití.

V posledních dvou dekadách vzhledem k absenci relevantního tržního prostoru se tak vrací k původnímu uspořádání městského farmářského trhu. Mobilita zařízení umožňuje umístění prakticky na jakémkoliv širším veřejném prostranství. Je zřejmé, že poptávka tohoto způsobu nakupování není uspokojena, protože nabídka nákupních center zdaleka nepřináší sortiment ani prostředí, které by byly vlastní všem zákazníkům.

Mapa historických tržišť pražských: 1. Staré Město (celé) 2. Malá Strana 3. Lazarská 4. Podskalí a Výtoň 5. Senný trh (Senovážné náměstí) 6. Koňský trh (Václavské náměstí) 7. Dobyččí trh (Karlovo náměstí)

STAROMĚSTSKÁ TRŽNICE (1893-1896)

Samotná obchodní hala na půdorysu kříže s výraznou hexagonální kupolí nad středem se nachází za bytovým domem ve středu vnitrobloku. Směrem do ulice 28. října se nachází pouze úzké, jednoosé průčelí. V dobách nejvyššího rozkvětu se v tržnici nacházelo až 300 stánků, postupný úpadek přichází za socialismu a v 80. letech, kdy byla transformována na nákupní středisko a její hala byla dlouhou dobu skryta utilitárním podhledem. V současné době se uvažuje o návratu k její původnímu účelu: prodeji potravin pro místní obyvatele a k jejich setkávání.

SMÍCHOVSKÁ TRŽNICE (1905 - 1908)

Smíchovská tržnice byla postavena jako Ústřední tržnice pro drobný prodej a byla součástí komplexnější územní úpravy, která zahrnuje vybudování parku a výstavbu sousedního Národního domu. Jednoduchá secesní budova je trojlodní bazilikou s převýšenou centrální lodí. V průběhu druhé poloviny devatenáctého století byl objekt transformován na nákupní středisko. Tato úprava byla alespoň částečně napravena na přelomu tisíciletí, kdy byly prostory prvního patra adaptovány na městskou knihovnu.

VINOHRADSKÁ TRŽNICE (1903)

Smíchovská tržnice byla postavena jako Ústřední tržnice pro drobný prodej a byla součástí komplexnější územní úpravy, která zahrnuje vybudování parku a výstavbu sousedního Národního domu. Jednoduchá secesní budova je trojlodní bazilikou s převýšenou centrální lodí. V průběhu druhé poloviny devatenáctého století byl objekt transformován na nákupní středisko. Tato úprava byla alespoň částečně napravena na přelomu tisíciletí, kdy byly prostory prvního patra adaptovány na městskou knihovnu.

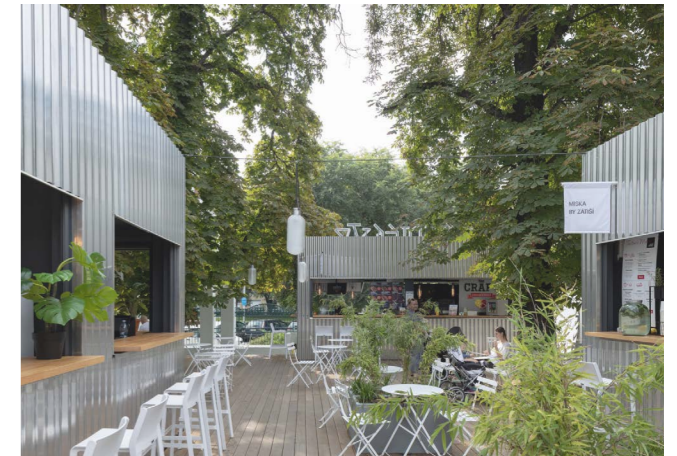
HOLEŠOVICKÁ TRŽNICE (1895)

Jako jatka areál fungoval do 80. let 20. století, kdy byl přeměněn právě na tržnici, která však sloužila výhradně jako velkoobchodní areál pro distribuci zboží. Od 90. let se do areálu nastěhovali především vietnamští trhovci s laciným východním oblečením a prodejci veteše. V současnosti provozuje Pražskou tržnici samo město a v přípravné fázi je projekt studie pro její budoucí využití. Souběžně jsou některé haly využívány k obchodním (Alza) či kulturním (Jatka 78) účelům.

MANIFESTO MARKET (2018)

Je komerčním projektem streetfood marketu a má dočasný charakter, proto je navržen z modulárních jednotek - kontejnerů. Pro své koncepty využívá zapomenutá a zanedbaná místa: pod mostem magistrály na Florenci a na bývalém parkovacím dvoře na Smíchově. Je nejenom gastronomickým, ale i kulturním konceptem - probíhají zde různé akce, koncerty, letní kino.

MĚSTSKÉ FARMÁŘSKÉ TRHY

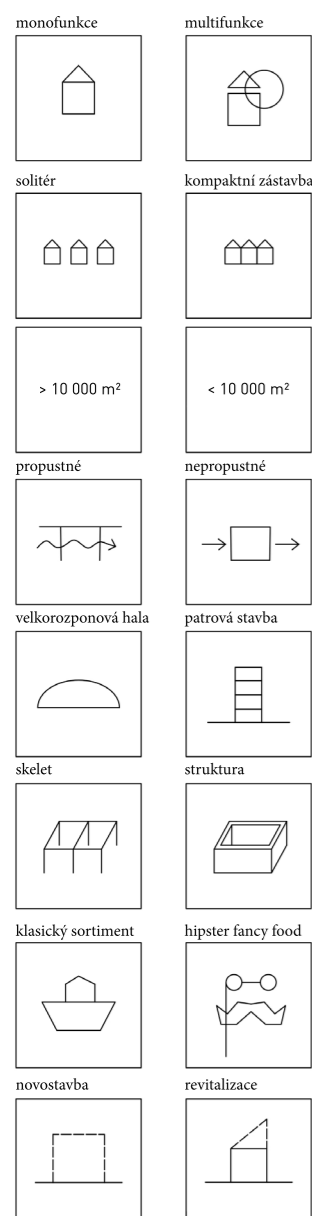
Je to fenomén posledních dvaceti let. Jsou nejen místem nákupů kvalitních a čerstvých potravin přímo od farmářů, ale i prostorem pro setkávání, komunikace a mají vůbec jiný způsob nakupování na rozdíl od supermarketů. Konají se minimálně jednou za týden a jsou situovány po celé Praze skoro v každé její městské části.

02

ANALÝZA
TYPOLOGIE

TYPOLOGIE TRŽNIC

diagramy použité při kategorizaci typologie příkladů

Tržnice je obvykle samostatná budova, která je projektována a vybavena tak, aby se v ní mohly konat trhy. Takto může být označeno i vhodné místo pod širým nebem, které je vymezeno pro nesystematickou maloobchodní činnost (stánkový prodej). Jde tedy o hovorové označení pro tržní místo.

Tržnice od pradávna fungovala nejen jako místo směny a nákupu zboží, ale měla velmi důležitý sociální aspekt jakožto místo, kde se lidé potkávali, debatovali, a která také dodnes zajišťuje potřebnou sounáležitost obyvatel s lokalitou a pomáhá udržovat sousedské vazby. Kouzelnou vlastností jídla je, že lidi spojuje, a městská tržnice tak má ambice stát se oblíbeným místem pro místní, dojíždějící i turisty, a všem návštěvníkům nabídnout nejen potraviny a občerstvení, ale také potřebnou dávku přímého kontaktu s prodejci, ostatními nakupujícími i naprostými cizinci – tržnice slouží jako prostor inkluze, kterou může architekt správným návrhem podpořit a zdůraznit.

Z typologie tržnic vyplývá, že většinou je to solitérní budova, zřídka umístěná do souvislé zástavby například ve formě proluky. Má jasné definovaný konstrukční systém, který ve většině případů umožňuje variabilitu uspořádání vnitřního prostoru. Výhodou velkorozponového zastřešení tržnice je, že se obejdou bez vnitřních podpěr, zato jsou ovšem omezeny výškou, a jejich užitná plocha je tedy nižší než u hal patrových a nejsou tedy dnes využívány tak často jako v minulosti.

Některé tržnice mají propustnou strukturu a návštěvníci jimi tedy mohou proudit skrz, případně lze také propojit otevřením částí obvodových zdí interiér s exteriérem, spojí se tak venkovní nekryté tržiště s tržnicí uvnitř, což se hodí například při pořádání festivalů, různých akcí spojených s gastronomií, pop up food marketů nebo například i bleších trhů a bazarů. Dovnitř a ven tak proudí nejen lidi, ale i nabízený sortiment. Opačným příkladem jsou haly uzavřené, nepropustné, které sice mohou být přístupné z více stran, nejsou ovšem navrženy k přirozenému proudění mezi interiérem a exteriérem budovy.

Dnes při navrhování tržnic převyšuje trend multifunkčních prostorů, které mají tendenci se v budoucnu snadno adaptovat nové funkci a budou tak sloužit, i pokud jejich dosavadní funkce již nebude potřeba nebo přestanou být kapacitně dostatečné. Druhým typem jsou tržnice specializované na jeden typ produktů, případně zaměřené pouze na prodej klasického sortimentu bez přidání funkcí, jako jsou kavárny, restaurace, kulturní sály nebo kanceláře či bydlení.

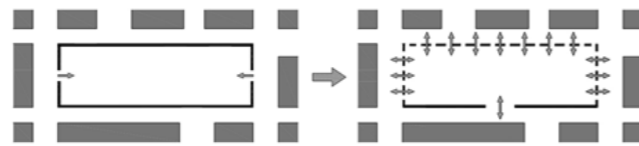
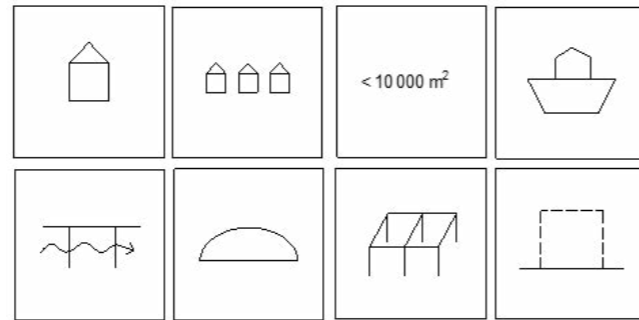
Z hlediska umístění tržnice v rámci města její poloha může být na břehu řeky či moře, u důležité dopravní křižovatky nebo nádraží, na náměstí v historickém centru nebo v bývalém průmyslovém areálu procházejícím řízenou revitalizací. Výrazně nejčastěji se vyskytuje umístění na nábřeží a na náměstí, což potvrzuje tezi významnosti a kultovního charakteru městské tržnice jakožto městotvorného prvku se schopností iniciovat děje v přílehlých veřejném prostoru a podílet se na genezi genia loci.

Tržnice mohou nabývat různých tvarových i materiálových forem a stejně tak být rozmanité svým obsahem a vztahem k okolí, mohou stát samostatně a určovat charakter místa, ale mohou se také začleňovat do okolní hmoty jako výplň proluky nebo jen respektováním daného systému bloků. Přístupů, jak navrhnout tržnici, je tedy mnoho, neexistuje jeden univerzální návod poplatný na jakékoli místo na světě, a proto je třeba vždy reagovat návrhem na konkrétní lokalitu a specifické potřeby budoucích návštěvníků.

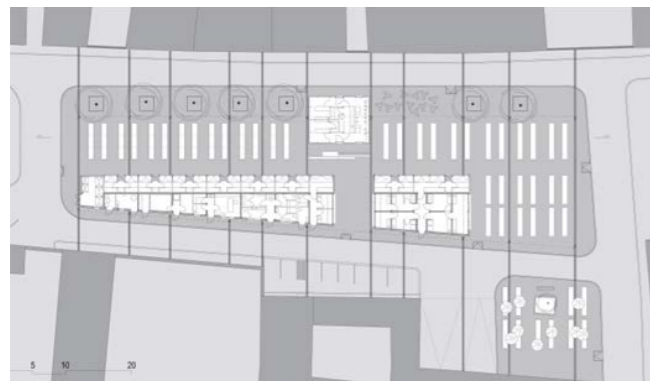

MARKET HALL IN CELJE

funkce tržnice
 místo Celje, Slovinsko
 poloha na náměstí, v historickém centru města
 velikost 2 650 m²
 rok 2010
 architekt Arhitektura Krušec
 provoz každý den
 materiály ocel

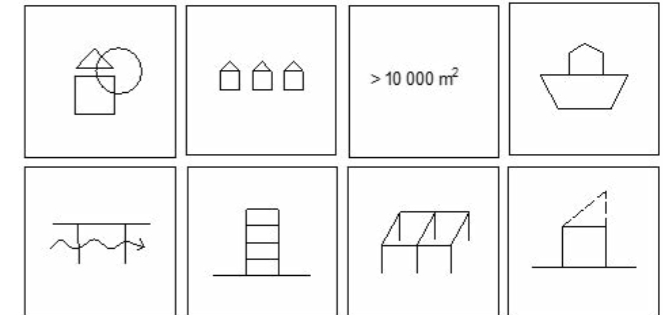

Konceptem bylo vytvořit opak ke staré uzavřené tržnici a postavit novou jako extrovertní část města, v podstatě kryté veřejné prostranství napojené přímo na okolní urbánní prostor. Nejdůležitějším prvkem je tedy ocelová střecha, která zakrývá jak vnitřní, tak venkovní stánky a je rozdělená do mnoha úrovní, které umožňují vnikání světla během dne. Barvy byly vybrány monochromatické tak, aby vynikl kontrast prodáváných potravin.

MARKET HALL IN ANDERLECHT

funkce tržnice, festivaly, komunitní zahrádka, kulturní akce
 místo Anderlecht, Belgie
 poloha ve zrevitalizované průmyslové zóně, v centru, u řeky
 velikost 21 000 m²
 rok 2013
 architekt Organization for Permanent Modernity (ORG)
 provoz 3 dny v týdnu
 materiály beton

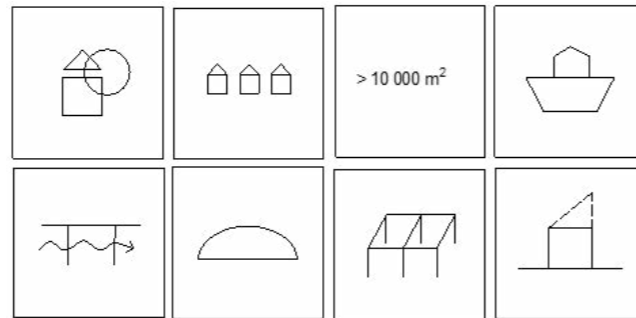
Tržnice je složená z prefabrikovaných betonových dílů a je součástí rozsáhlého revitalizovaného území táhnoucí se od Bruselu přes velkou část Belgie a pokrývající bývalé brownfields a industriální plochy, které jsou revitalizovány a získávají novou funkci. Velká zřetel je kladena na udržitelný rozvoj, ekologickou soběstačnost i sociální aspekt – projekt obsahuje taky komunitní zahrady, výrobní alternativní energie a recyklační zařízení. Nová tržnice doplňuje tak budovu rybí tržnice, která na místě již stála, kolem ní v půdoryse vytváří tvar L.

MERCAT DEL NINOT

funkce tržnice, restaurace, kavárny
 místo Barcelona, Španělsko
 poloha v centru města, na náměstí
 velikost 15 000 m²
 rok 2015
 architekt MATEO ARQUITECTURA
 provoz každý den
 materiály ocel

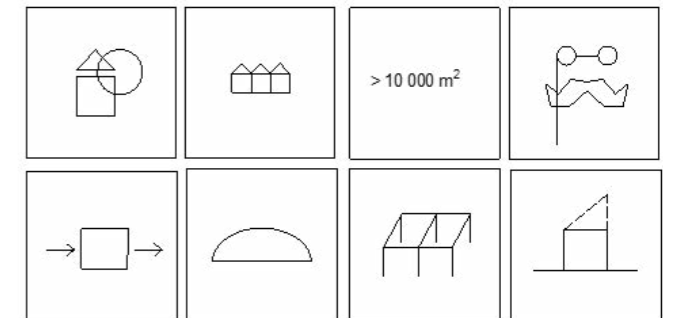

Projekt vyhrál první místo ve veřejné soutěži díky co nejmenším zásahům do stávající stavby z roku 1984 od Antoniho de Falguery a Joaquina Vilasecy a respektování historické konstrukce a nyní hraje důležitou roli v zásobování čtvrti potravinami. Půdorys má tvar T, což umožňuje přístup z mnoha stran, ale i dobrou ventilaci a osvětlení. Architekti postupovali podle 5 bodů: 1. konverze současné konstrukce, 2. intervence ve vchodech, 3. rehabilitace fasády, 4. použití suterénu jako skladu, zázemí a parkoviště, 5. uvolnění prostoru uvnitř stavby pro 48 stánků.

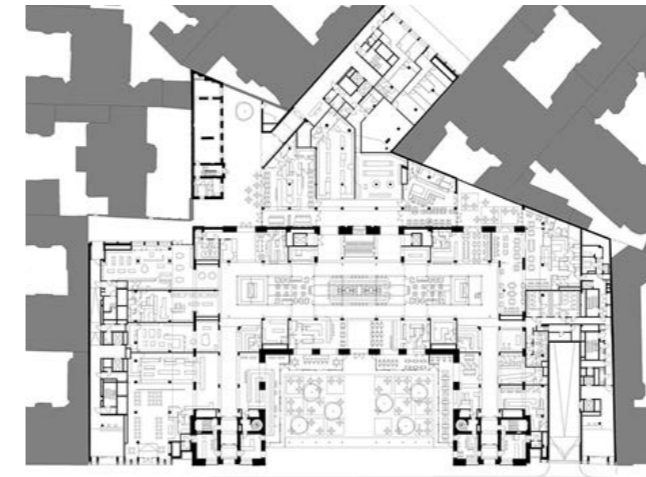
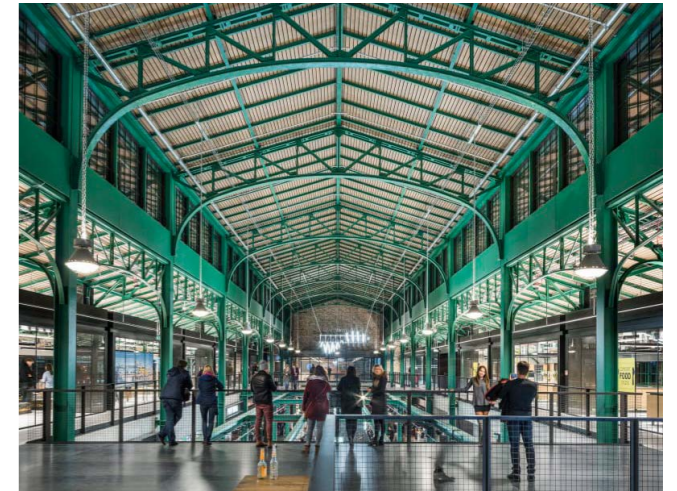
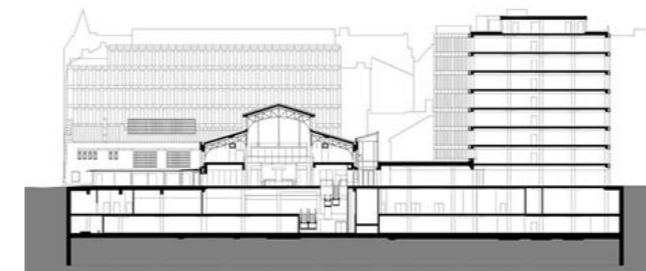

KOSZYKI MARKET HALL

funkce tržnice a kanceláře
 místo Varšava, Polsko
 poloha v proluce v centru města
 velikost 21 000 m²
 rok 2016
 architekt Jems Architektki
 provoz každý den
 materiály ocel, cihla, sklo

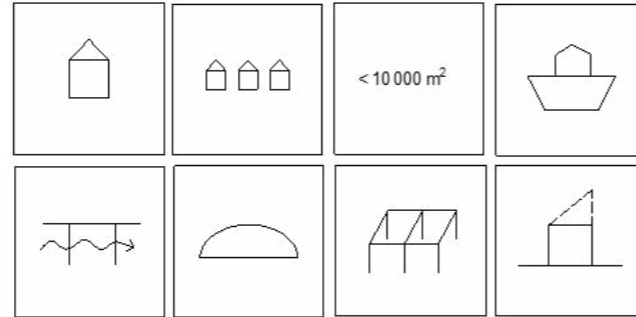
Stavba je revitalizací staré haly Koszyki, která je tržnicí, doplňují ji tři nové kancelářské budovy a podzemní parkování a obsluhování. Komplex je pevně srostlý a navazující na okolní historickou výstavbu v centru města.

LUGO PUBLIC MARKET

funkce tržnice
 místo Lugo, Španělsko
 poloha v historickém centru, v parku, na náměstí
 velikost 1 655 m²
 rok 2016
 architekt OLAestudio, MERCASA
 provoz každý den
 materiály dřevo, ocel

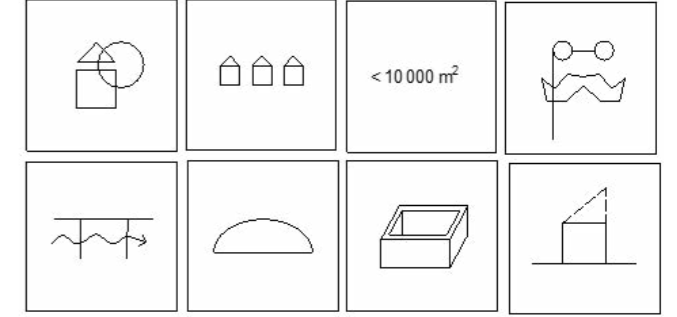

Současná podoba tržnice je z roku 2016, jedná se ale o revitalizaci původní stavby z roku 1936 od Eloy Maqueira. Architekti se podle svých slov rozhodli budovu oprostít od jakýchkoli pozdějších nánosů minulosti a vrátit se k původní jednoduchosti konstrukce. Pročistili tak interiér, dokud nevznikla prázdná dispozice a poté pracovali s otevřením tržnice do exteriéru skrz velká fasádní okna, tržnice se tak více otvírá okolnímu náměstí a vede zde přímý betonový chodník k parkovišti. Architekti se snažili stavbu polidštit přidáním dřevěných prvků, které měly halu zahřát a nové otvory zase prosvětlit.

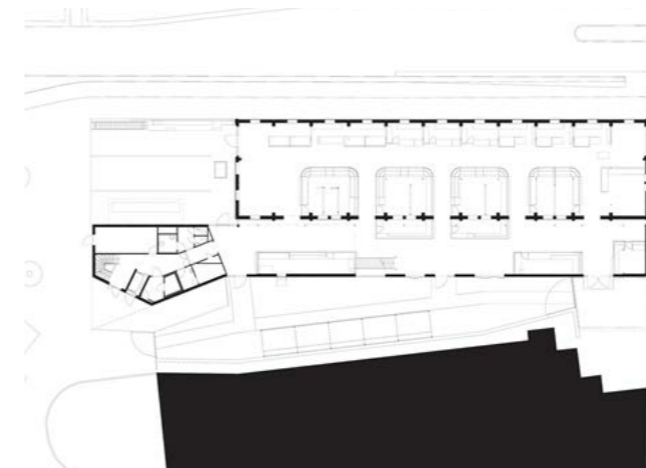

MALMÖ SALUHALL

funkce tržnice, restaurace
 místo Malmö, Švédsko
 poloha u nádraží
 velikost 1 500 m²
 rok 2016
 architekt Wingårdh Arkitektkontor AB
 provoz každý den
 materiály ocel, cihla

Na konverzi byla použita nákladová hala bývalého depa u železniční stanice, zbýval z ní pouze obvodový plášť a chybělo zastřešení. Poté byla přestavěna do tržnice s cca 20 stánky, kde jsou prodávány potraviny nebo slouží jako restaurace a kavárny. Konceptem bylo vytvořit vedle stejně velkou strukturu a zdvojnásobit tržnici, na pozemku pro to ale nebyly vhodné podmínky, a tak se využila pouze část pozemku, zdvojený štít se ale podařilo realizovat.

03

ANALÝZA

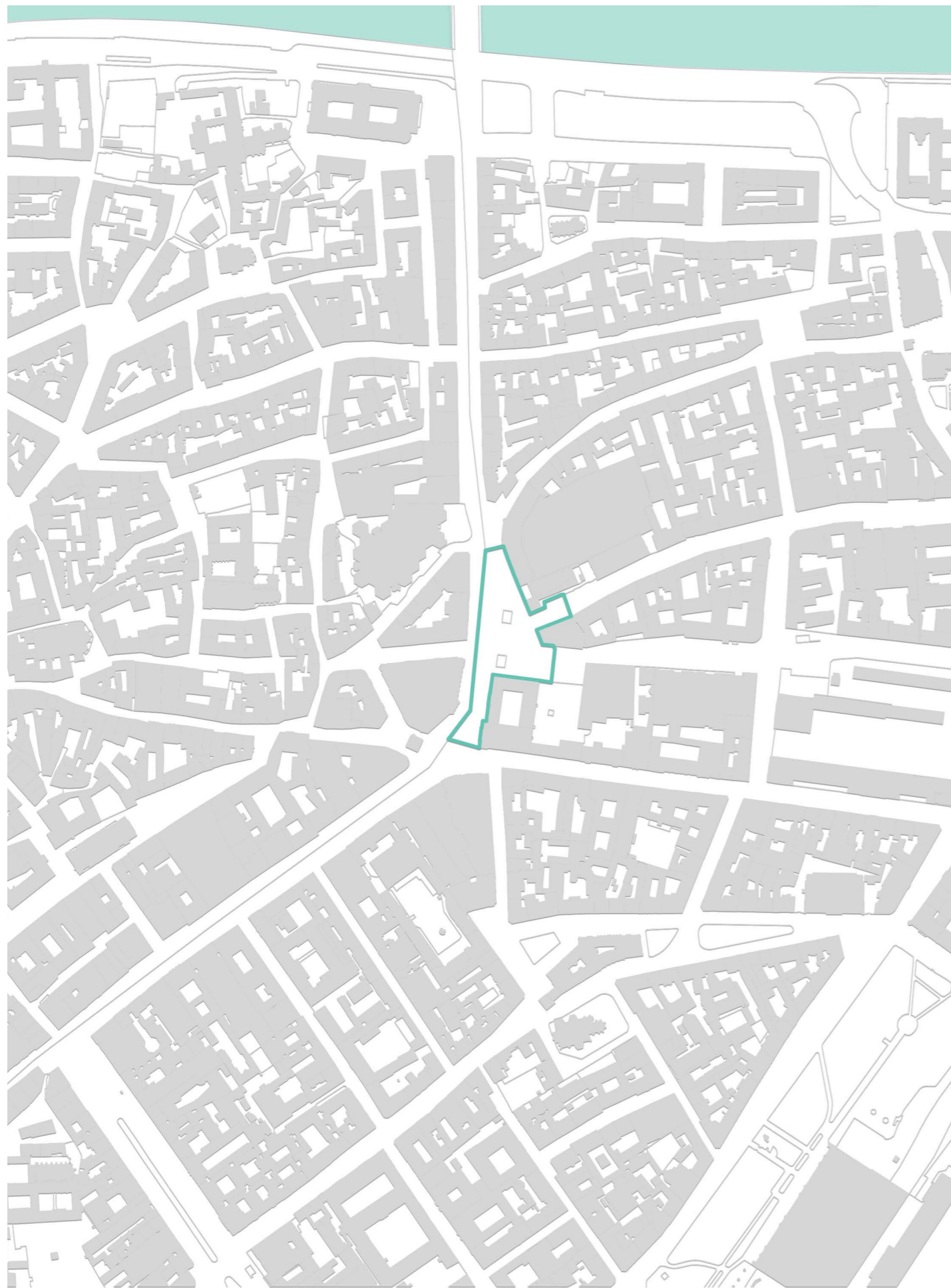
VÝBĚR A POSOUZENÍ MÍSTA

1. Washingtonova
2. Senovážné náměstí
3. Lotyšské náměstí
4. Náměstí Republiky
5. Staroměstské náměstí
6. Náměstí Miloše Formana
7. Dvořákkovo nábřeží
8. Karlovo náměstí
9. Zítkovy sady
10. Nádraží Vyšehrad
11. Náměstí 14.října
12. ÚAN Florenc + Negrelli
13. Na Františku
14. Pražská tržnice
15. Kasárna Karlín
16. Letenské náměstí
17. Hradčanská
18. Rohanský ostrov
19. Florenc
20. Ortenovo náměstí
21. Parkoviště u Výstaviště
22. Stalin
23. Klárov
24. Tylovo náměstí
25. Tyršův dům

Barevně je zvýrazněna celá parcela náměstí č. 2372/1 která je ve vlastnictví hlavního města Prahy

VÝBĚR MÍSTA - NÁMĚSTÍ REPUBLIKY

Praha poskytuje velké množství míst, kde by bylo možné o umístění tržnice uvažovat. Potenciální poptávka je natolik neuspokojena, že lze o objektu podobného účelu uvažovat prakticky kdekoli v širším centru Prahy. Při výběru vhodného místa bylo nutné respektovat řadu důležitých aspektů, které nakonec ovlivnily finální výběr lokality pro novou tržnici. V úvahu byl vzat potenciál služeb v okolí, poptávka daného typu instituce, dopravní či historický kontext místa a prostorová možnost umístění tržnice.

Náměstí Republiky je historicky velmi exponované místo, které leží na východním cípu hradeb Starého města a je jeho vnější periferií. Protínání cest, které směřují dostředně do Starého města a radiálně kolem něj, z místa dělají frekventovanou křižovatku městského života a pohybu. Náměstí je hlavním akumulacním prostorem na periferii Starého města, který sbírá veškerý pohyb a děje, které se sem soustřeďují z východní části Nového města. Tato frekventovanost a živost, která místo provází v podstatě od jeho vzniku, se promítá velmi viditelně do jeho dnešní podoby a fungování. V současné době se na vybraném místě pravidelně odehrávají farmářské trhy, které by se mohly vyvinout z jednoduché dočasné podoby v opravdové tržiště, které by se přizpůsobilo nejen okolí, ale přineslo by i určitou hodnotu danému místu z různých pohledů jak urbanistických, tak i kulturně-sociálních. Následnou otázkou by bylo najít správné měřítko, podobu a vytvořit takzvané zastřešené náměstí, které by mohlo permanentně fungovat jako organizované tržiště bez nutnosti instalování každotýdenních stánků.

HISTORICKÝ VÝVOJ ÚZEMÍ

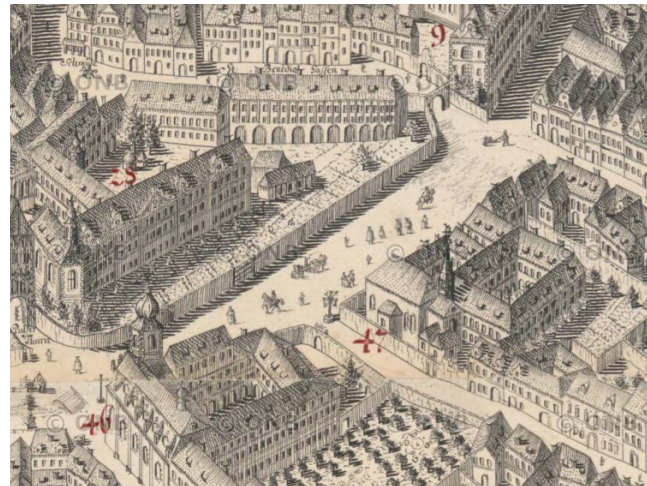
Zkoumané území má bohatou historii sahající nejméně do románské doby 12. století. Již tehdy bylo zastavěné obytnými domy a na místě dnešního obchodního domu Kotva stál románský kostel.

Území bylo od raného středověku periferií Starého města, nacházelo se těsně za staroměstskými hradbami. Už tehdy šlo ale v rámci města o významné místo s poměrně vysokou hustotou lidu. V opevnění byla brána vedoucí do Celetné ulice, jedna ze třinácti historických bran tehdejší Prahy. S výstavbou Nového města a postupným bouráním staroměstského opevnění ve druhé polovině 14. století se území začlenilo do nově vzniklé městské struktury. Jeho význam stoupl se založením královského sídla, kolem něhož se soustřeďovala bohatá šlechta, byly zde lázně i lvinec. Na náměstí se začaly stavět honosné měšťanské domy, a třebaže již nebylo opevnění, postavila se nová brána jako symbol staroměstské moci a vznešenosti.

Náměstí se v minulosti nazývalo Hyberské i Kapucínské po kláštorech, které zde byly od poloviny 17. století. Od 17. století se zde konala svatojosefská pouť, se kterou bylo spojeno množství stánků a trhů. Postupem času ke konci 18. století kláštery zanikly a mnoho staveb pak sloužilo vojenským účelům. V té době se náměstí nazývalo Josefské podle kostela sv. Josefa, který se dochoval z kapucínského kláštera.

Výrazné změny nastaly na přelomu 19. a 20. století se zavedením tramvajové dopravy. Z náměstí se stala významná dopravní křižovatka. Zároveň se opět zvedá význam a prestiž místa s výstavbou Obecního domu. Náměstí se od založení nového státu roku 1918 nazývá náměstí Republiky. Ke konci 20. století vzniká obchodní dům Kotva a náměstí získává nový rozměr nákupního centra. Vzniká zde linka metra B se zastávkou. Poté dochází opět k částečnému zklidnění a odklonění tramvajové dopravy, v současnosti je na většině území pěší zóna.

RANÝ VÝVOJ ÚZEMÍ

Prostor dnešního náměstí byl vždy významnou periferií Starého Města, protože se zde nacházela brána, kterou se vjíždělo do Prahy z východu. Nejméně na přelomu 12. a 13. století bylo již území zastavěno, nacházel se zde románský kostel sv. Benedikta. Po spojení Nového a Starého Města a postupném bourání hradeb od druhé poloviny 14. století se území uvolňuje a stává se víceméně náměstím. Na Huberově perspektivním plánu Prahy z roku 1769 je vidět prostor náměstí s Prašnou bránou a Královým dvorem.

POZDNÍ VÝVOJ ÚZEMÍ

S přítomností Královského dvora se území stalo velmi atraktivním, stavěly se zde bohaté měšťanské domy. Třebaže hradby byly zrušeny, byla postavena nová reprezentační brána, ukázka bohatství staroměstské šlechty. V 17. století byl v severovýchodní části náměstí postaven klášter kapucínů, fungující až do konce 18. století. Na Juttnerově plánu z roku 1816 je vidět půdorys náměstí s komplexem Královského paláce na západní straně, proti němu areál bývalého kláštera kapucínů a bývalý klášter irských františkánů.

STABILNÍ KATASTR

V areálu Králova dvora fungoval ještě v 18. století jezuitský seminář, následně byl komplex využíván k vojenským účelům. Taktéž bývalý klášter kapucínů byl využíván jako kasárna, která se v polovině 19. století rozšiřují o stavbu v zadní části. Ačkoli přilehlá zástavba prochází mnohými funkčními změnami, půdorysná stopa náměstí zůstává víceméně v nezměněné podobě, jak je vidět na mapě stabilního katastru z roku 1842.

DRUHÁ POLOVINA 19. STOLETÍ

K výraznějším změnám dochází ve druhé polovině 19. století, kdy byla na místě bývalého kláštera kapucínů postavena nová Josefská kasárna. Z areálu tak zůstal pouze kostel sv. Josefa. Protější Králův dvůr v této době fungoval jako kadetní škola. Na polohopisném plánu z roku 1869 je vidět půdorys náměstí s ještě nezakreslenou novostavbou Josefských kasáren.

PŘELOM 19. A 20. STOLETÍ

Na konci 19. století prochází Praha změnami, které se týkají mimo jiné postupného zavedení tramvajové dopravy (nejdříve koněspřežné). Na polohopisném plánu z roku 1884 jsou vyznačené trasy koněspřežky, která vedla od Eliščiny (Revoluční) třídy na Poříčskou a Příkopy, dále Hybernskou ulicí skrz Prašnou bránu do Celetné. Areál Králova dvora byl počátku 20. století zbourán a prostor náměstí se výrazně zvětšil. Vznikla otázka, jak zaplnit prázdné místo, a zanedlouho byl postaven reprezentační obecní dům a blok činžovních domů. V severovýchodní části jsou vidět nová Josefská kasárna z 60. let 19. století.

DVACÁTÉ STOLETÍ

Na počátku 20. století byla zavedena elektrická tramvajová doprava, která dále zvedla význam místa jako dopravního uzlu. V polovině 70. let byl v severozápadní části na místě Ústavu šlechticů postaven obchodní dům Kotva. O deset let později byla zrušena tramvajová trať v ulici Na Příkopě a zřízena pěší zóna. Se stavbou linky metra B byl pod plochou náměstí zbudován podchod. Prostor náměstí byl více uvolněn pro pěší, třebaže tramvaj z Revoluční třídy na Poříčí zůstala. Na orientačním plánu z roku 1914 je vidět nově postavený Obecní dům.

HISTORICKY VÝZNAMNÉ BUDOVY

PRAŠNÁ BRÁNA

Na místě dříve stávala starší brána, která byla součástí staroměstského opevnění. V roce 1475 byla založena nová honosná brána, která měla být důstojným sousedem rezidence Králova dvora a zároveň reprezentovala vstup do Celetné ulice. Na její stavbě se podílel Matyáš Rejsek. Stavba věže nebyla ještě na počátku 18. století dokončena. Už v této době se nazývala Prašná, protože sloužila jako sklad střelného prachu. V polovině 18. století byla značně poničená. Teprve na konci 19. století byla restaurována stavitelem Josefem Mockerem do ideální gotické podoby.

KRÁLŮV DVŮR

Václav IV. po polovině 14. století skoupil domy, které se nacházely na tomto místě u věže, a postavil si zde královský palác. Po požáru Pražského hradu v roce 1383 zde král bydlel trvale. Po něm zde bydleli i další králové včetně Jiřího z Poděbrad, naposledy Vladislav II., který na konci 15. století přesídlil zpět na Pražský hrad. Během 16. století dům postupně chátral a byl pronajímán všelijakým měšťanům. V 17. století byl nákladně opraven a byl zde zřízen arcibiskupský seminář. Od konce 18. století dvůr sloužil vojenským účelům, byla zde kasárna a později kadetní škola. Byl zbourán roku 1902.

HYBERNSKÝ KLÁŠTER

Původně zde roku 1355 založil Karel IV. klášter milánských benediktinů. Ten později zpusťl a v polovině 17. století si zde irští františkáni postavili nový klášter s barokním kostelem podle plánu Carla Luraga. Klášter fungoval do konce 18. století, kdy byl zrušen. Poté zde krátkou dobu bylo české divadlo. Na počátku 19. století areál koupil erár a zřídil zde finanční a celní úřad. V této době prošly budovy výraznou přestavbou a kostel dostal svoji mohutnou empírovou podobu s dórskými sloupy. Dnes slouží dům U Hybernů jako výstavní síň a divadlo.

KAPUCÍNSKÝ KLÁŠTER

Dříve ve 14. století zde stál špitál sv. Jakuba. Klášter byl postaven v polovině 17. století. Vchod do kostela sv. Josefa zdobí dvě sochy od Ferd. Brokoffa. I tento klášter byl na konci 18. století zrušen. Budovy získal vojenský úřad a zřídil v konventu kláštera kasárna. V polovině 19. století byla budova konventu zbourána a na jejím místě vznikla nová kasárna, nazývaná se Josefská. Byla postavena v historizujícím stylu odkazujícím na středověké opevnění, které stávalo na protější straně náměstí. Do dneška se dochovala pouze fasáda budovy, vnitřek byl vybourán a slouží jako obchodní dům.

OBECNÍ DŮM

Po zbourání bývalého Králova dvora na počátku 20. století vznikla otázka, co zaniklou budovu nahradí. Nový dům měl být nízký, aby nezastínil majestátnost Prašné brány. Dům byl dokončen v roce 1912 podle soutěžního návrhu A. Balšánka a O. Polívky. Byl postaven v secesním slohu s množstvím výtvarné výzdoby od největších umělců té doby včetně A. Muchy, M. Švabinského a M. Alše. Jeho funkce byla vždy hlavně reprezentační, byla zde například roku 1918 vyhlášena samostatnost Československa.

KOTVA

Na místě dříve stával románský kostel sv. Benedikta, navíc tudy procházelo středověké opevnění Starého Města. V 17. století byl kostel barokně přestavěn a byl zde premonstrátský seminář. Kostel byl zbourán na konci 18. století a na jeho místě vznikl ústav šlechtičen. Obchodní dům byl postaven v 70. letech 20. století podle plánů manželů Machoninových v duchu brutalismu. Měl být symbolem hojnosti tehdejšího socialistického státu. Při stavbě byly zničeny základy románského kostela a množství hrobů, které se z té doby zachovalo. Od roku 2019 je chráněn jako nemovitá kulturní památka.

DNEŠNÍ OBRAZ A IDENTITA VYBRANÉHO MÍSTA

Náměstí je podlouhlého trojúhelníkového tvaru a je orientováno severojižně, což je dáno jeho historickým vývojem podél městského opevnění. Od náměstí se paprskovitě rozbíhají čtyři hlavní ulice - Revoluční třída (dříve Eliščina) přímo na sever podél hradebního opevnění až k nábřeží, ulice Na příkopě na jihozápad na Václavské náměstí a dále jako Národní třída až k nábřeží, na východ Poříčská třída mířící na Florenc a Hybernská (dříve Dlážděná) ulice k Hlavnímu nádraží. Zvláštní význam má pak Celetná ulice, která začíná Prašnou bránou a jde na západ na Staroměstské náměstí.

Bohatá historie místa se promítla do různorodého charakteru zástavby, prostor je nicméně poměrně koherentní. Je vymezen na západě hradbou vysokých domů a nižším Obecním domem, na východě bývalými Josefskými kasárny a nárožním bankovním domem. Na jihu je situace členitější, uvolněním zahrady, která patřila k hybernskému klášteru, vzniká druhotný obdélníkový prostor. Ten je částečně oddělen od samotného náměstí a má o něco klidnější charakter. Na náměstí se nachází i dva velké obchodní domy: Palladium a Kotva. Tramvajová zastávka a stanice metra dále zhušťují pohyb, ať už je orientován přímo na náměstí nebo pokračuje do centra města.

Na středověkou historii místa se odvolává i Prašná brána, která převyšuje okolní zástavbu a svou ostře vyhocenou gotickou střechou dotváří typické panorama Prahy. Se svou mohutnou konstrukcí z pískovcových kvádrů zdobenou dekorativními motivy představuje v prostoru náměstí jedinečný stavební prvek.

Výraznou roli při utváření identity náměstí měly též barokní kláštery kapucínů a irských františkánů. Třebaže z kláštera kapucínů se mnoho nedochovalo, kostel sv. Josefa vytváří na náměstí hodnotný sakrální prvek. Jeho průčelí s dvojicí barokních soch působí v okolní zástavbě až poněkud nepatříčně. Hybernský klášter naopak prošel mnohými přestavbami. Určitou zdobnost a malebnost dávají prostoru bývalá Josefská kasárna se svojí malovanou fasádou a dekorativní štukovou výzdobou ostění oken. Nárožní bankovní dům pak kontrastuje svou strohostí a přísnou ortogonalitou.

S prostorem náměstí je neodmyslitelně spjat Obecní dům, výstavný kousek architektury, sochařství i malířství a nejdůstojnější představitel secesního slohu nejen v Praze. Vedle Obecního domu se pak nachází blok činžovních domů postavený v historizujícím stylu s prvky klasicismu. V severním cípu náměstí se výrazně rýsuje obchodní dům Kotva, který se ostře staví proti veškeré okolní zástavbě.

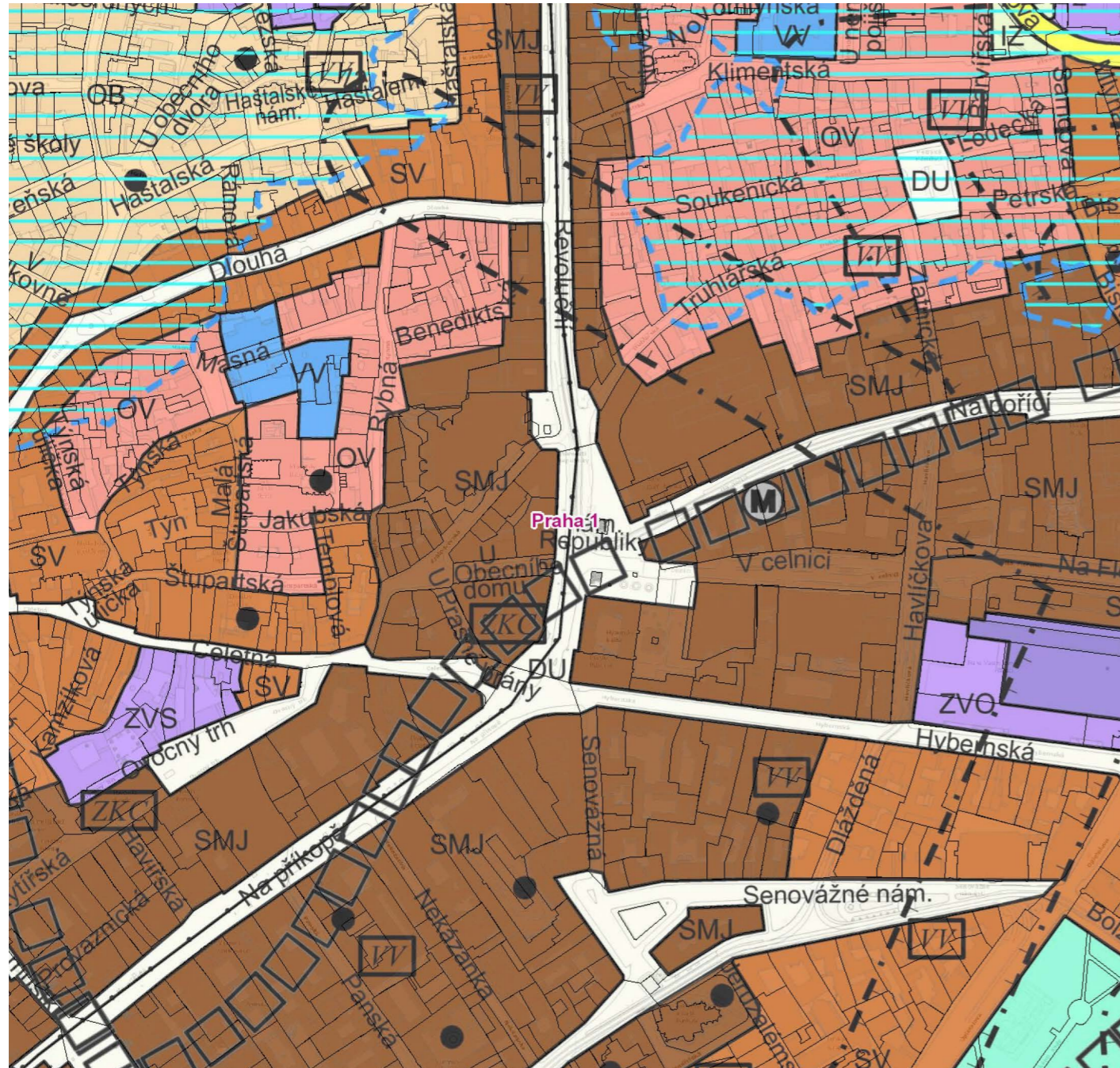
ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Zkoumané území je velmi podrobně zpracované z hlediska územně analytických podkladů a územně plánovací dokumentace. V územním plánu je vidět, že se tady vyskytují především smíšené plochy městského jádra s různorodým využitím. Samotná plocha náměstí je klasifikována jako veřejné prostranství, případně urbanisticky významná plocha a dopravní spojení. Podle územního plánu se parcela nachází v nezastavitelném území, proto ještě od začátku zkoumání bylo hypoteticky rozhodnuto o jeho případné změně. Toto rozhodnutí umožňuje rozumný rozvoj daného území a zároveň přispívá k dotváření jeho celistvosti z urbanistického úhlu pohledu.

Podle metropolitního plánu se zároveň vybrané území nachází... v zastavitelné obytné lokalitě, kde je přípustné umisťovat budovy a jiné stavby pro veřejnou vybavenost a obchod a s nimi související doplňkové stavby, dopravní a technickou infrastrukturu, uliční prostranství a městské parky. V rámci Metropolitního plánu se jedná o náměstí čtvrtkové úrovně, vedou k němu čtyři hlavní ulice čtvrtkové úrovně. V budoucnu je plánovaná trasa metra D z východní strany jeho území. V oblasti je výšková regulace budov vycházející ze současného stavu zástavby.

Hodnoty místa jsou spojené především s jeho polohou v historickém centru města, nachází se zde velké množství památkově chráněných a historicky významných budov. Samotná uliční síť je hodnotným dokladem urbanistického vývoje území od raného středověku. Limity vychází také z polohy místa v historickém jádru města a množství památkově chráněných budov. Mimo to je významným činitelem trasa metra se zastávkou včetně ochranného pásma, která prochází pod územím. Dále jsou zde limity spojené s poměrně hustou sítí technické infrastruktury a problém znečištění ovzduší z důvodu poměrně frekventované dopravy.

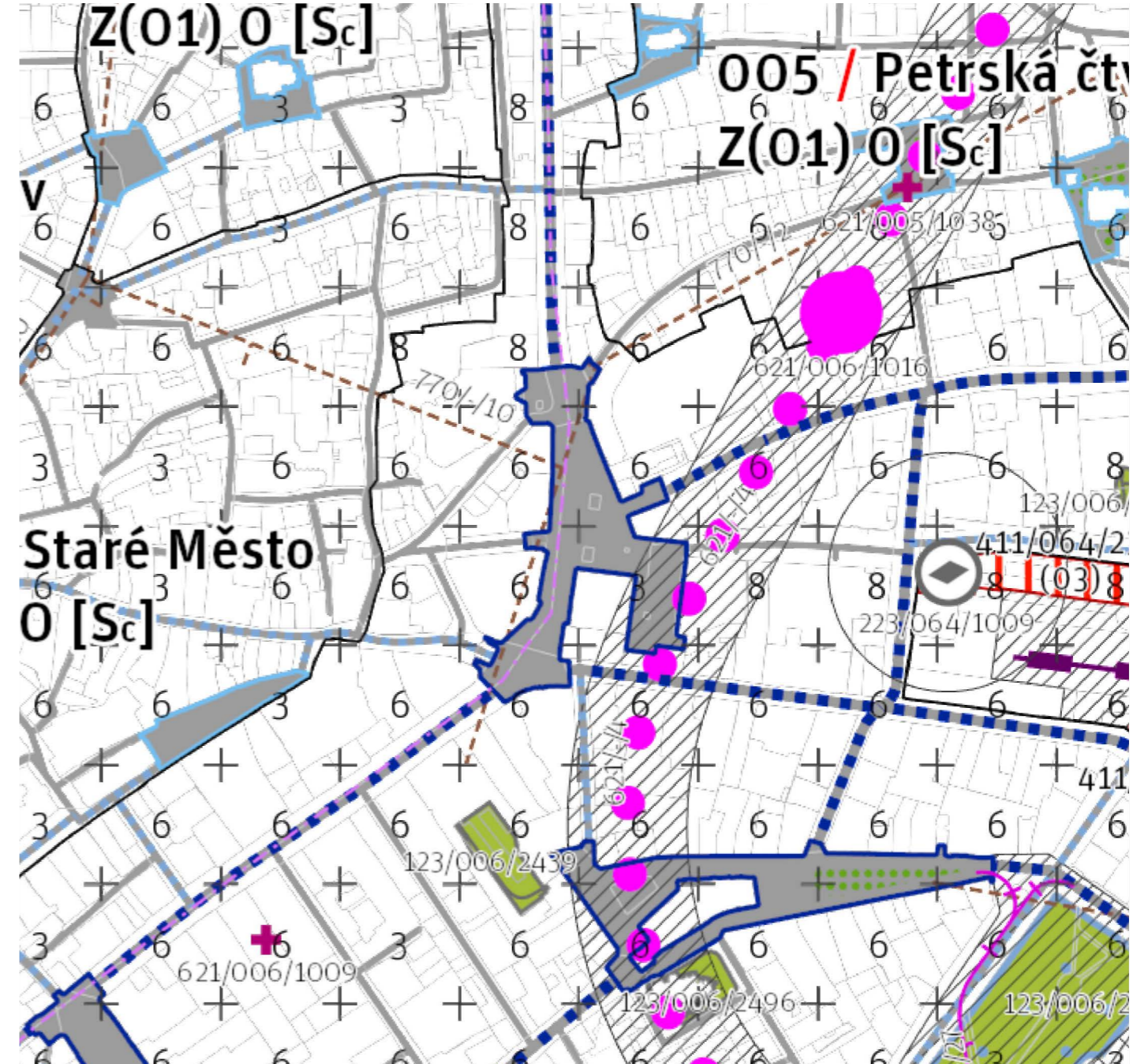
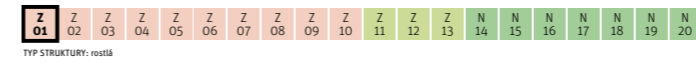

M 1:5000
0 250

<https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>

LEGENDA :

- ZÁVAZNÉ PRVKY**
- PLOCHY S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ**
- OBYTNÉ:**
- OB ČISTÉ OBYTNÉ
  - OV VŠEOBECNĚ OBYTNÉ
- SMÍŠENÉ:**
- SV VŠEOBECNĚ SMÍŠENÉ
  - SMJ SMÍŠENÉ MĚSTSKÉHO JADRA
- PŘÍRODNÍ, KRAJINNÁ A MĚSTSKÁ ZELEN**
- ZP PARKY, HISTORICKÉ ZAHŘADY A HRÁBITOVY
  - ZMK ZELEN MĚSTSKÁ A KRAJINNÁ
- ZVLÁŠTNÍ KOMPLEXY OBCANSKÉHO VYBAVENÍ**
- ZOB OBCHOVNÍ
  - ZVS VYSOKOŠKOLSKÉ
  - ZKC KULTURA A CIRKEV
  - ZVO OSTATNÍ
  - ZVV VEŘEJNÉ VYBAVENÍ
- DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA**
- DZ TRATĚ A ZÁŘÍZENÍ ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY, VLECKY A NÁKLADNÍ TERMINÁLY
  - DH PLOCHY A ZÁŘÍZENÍ VEŘEJNÉ DOPRAVY, PARKOVIŠTĚ P + R
  - DU URBANISTICKY VÝZNAMNÉ PLOCHY A DOPRAVNÍ SPOENĚNÍ VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ
  - TRASY A STANICE METRA
- PRŮKRYVNÁ ZNAČENÍ**
- PLOCHA S ROZDÍLNÝM ZPŮSOBEM VYUŽITÍ O ROZLOZE MENŠÍ NEŽ 2500 m² V RAMCI JINÉ PLOCHY
- OCHRANNÁ PÁSMA A CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ**
- OCHRANNÁ PÁSMA TELEKOMUNIKAČNÍCH ZÁŘÍZENÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 127/2005 Sb.)
  - ZELEN VYŽADUJÍCÍ ZVLÁŠTNÍ OCHRANU
  - ZÁPLAVOVÁ ÚZEMÍ (VE SMYSLU ZÁKONA č. 254/2001 Sb.)

M 1:5000
0 250

<https://plan.iprpraha.cz/cs/metropolitni-plan>

LEGENDA :

- Plochy a koridory dopravní a tech. inf.**
- Plocha, koridory dopravní a technické infrastruktury (obecní)
  - Plocha, koridory dopravní a technické infrastruktury (obecní - rozšíření)
- Uliční prostranství**
- Ulice vymezená linií
  - Nádvěstí vymezené plochou
  - Parkové ohraničení části nádvěstí
- hierarchie uličních prostranství**
- Ulice metropolitní úrovně
  - Nádvěstí úrovně úrovně
  - Ulice úrovně úrovně
  - Nádvěstí úrovně úrovně
  - Ulice úrovně úrovně
  - Nádvěstí úrovně úrovně
- fyzické ohraničení území**
- Vymezování území úrovně
- Regulace výšek**
- Plocha vymezená regulací výšky v rámci územní studie
  - Plocha vymezená regulací výšky v rámci územní studie (rozšíření)
  - Plocha vymezená regulací výšky v rámci územní studie (rozšíření - rozšíření)
- Podrob. členění ploch nest. bloků a ot. k.**
- Plochy nestavebních bloků**
- Městská parková plocha zahrady
- Transformační plochy**
- Zastavěná transformovaná plocha s odvozem vlnění
- Veřejná doprava**
- Stavba metra (úroveň)
  - Stavba metra (úroveň - rozšíření)
  - Veřejná stanice metra (úroveň)
  - Dělní metra (úroveň)
  - Trafikant (úroveň)
  - Konvertibilní stanice metra (úroveň)
  - hranice katastrálního území

CÍLOVÝ CHARAKTER LOKALITY

Chránit a posilovat cílový charakter zastavitelné stavební, stabilizované chráněné, obytné lokality Nové Město se strukturou rostlou. Lokalita Nové Město je vymezena jako lokalita historického jádra Prahy. Cílem navržených regulativů je zachování prostorového uspořádání a ochrana charakteristických prvků, jakými jsou zejména výšková kompozice s jednou horizontální úrovní doplněná vertikálními věžmi kostelů a dalších staveb, propojení uličních prostranství sítí průchozů, průjezdů, pasáží a zastavba uspořádaná do kompaktních, hustě zastavěných bloků.

006 / Nové Město

SPRÁVNÍ OBDVOD
Praha 1, Praha 2, Praha 8

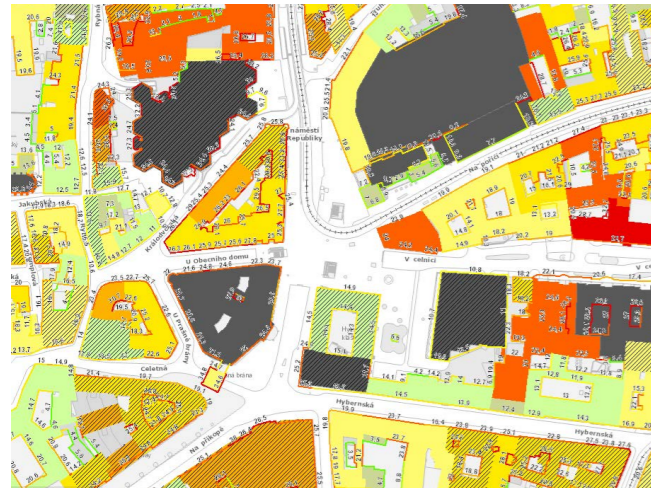
MĚSTSKÁ ČÁST
Praha 1, Praha 2, Praha 8

KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ
Nové Město, Staré Město, Vinohrady

ROZLOHA
169 ha

Z ZASTAVITELNOST: zastavitelná stavební	(01) TYP STRUKTURY: rostlá
/O VYUŽITÍ ÚZEMÍ: obytné	[Sc] STABILITA: stabilizované chráněná

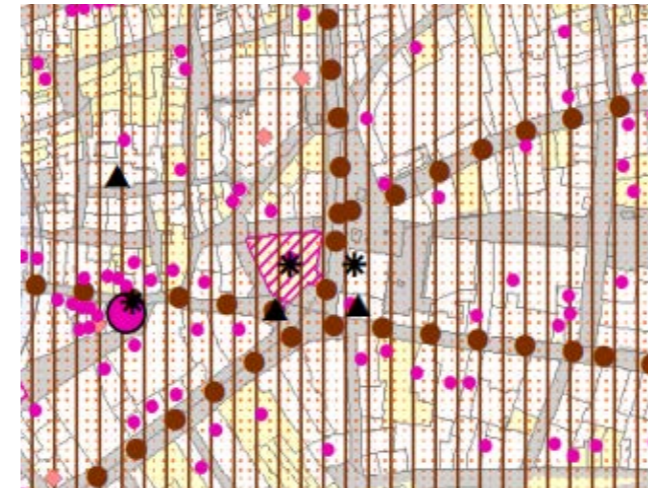

MORFOLOGIE

Území se nachází v kompaktní blokové zástavbě velkého měřítka, která je typická pro Nové Město. Náměstí je poměrně velké, jeho rozloha činí přes 12000 m², a terén je prakticky rovný.

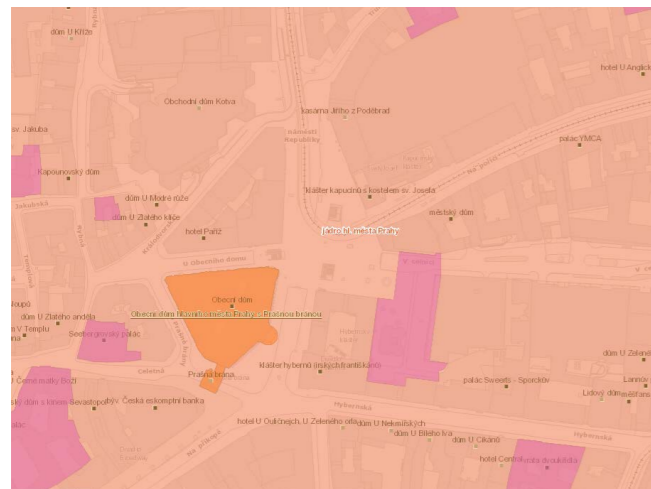
Prostor je trojúhelníkového tvaru s nepravidelně vymezenými hranicemi, půdorysná stopa náměstí se za několik posledních staletí výrazně nezměnila. Výška zástavby je velmi proměnlivá, od 7 po přibližně 30 metrů. Charakter zástavby je rovněž různorodý, nachází se zde množství tvarově výrazných až jedinečných budov.

Na půdorysu je zřetelně patrná linie bývalého staroměstského opevnění.

HODNOTY

Celé území je součástí Pražské památkové rezervace. Nachází se zde velké množství nemovitých kulturních památek a jedna národní kulturní památka. Prochází tudy historické urbanizační osy - Revoluční, Na Poříčí, Hyberská, Na Příkopě a Celetná. Jsou zde historicky významné stavby (dům U Hybernů, Prašná brána) a místa historických událostí (hyberský klášter a Obecní dům). Poměrně malé procento domů v oblasti je ve vlastnictví hl. m. Prahy.

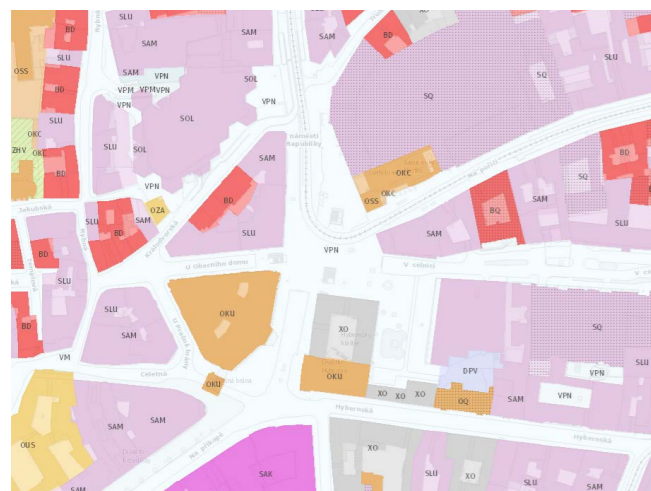
OCHRANA ÚZEMÍ

Celé území Starého a Nového Města se nachází v pražské památkové rezervaci, zkoumané náměstí nevyjímaje. Nachází se zde nemovitá národní kulturní památka - Obecní dům s Prašnou bránou, a množství nemovitých kulturních památek (např. dům U Hybernů, kostel sv. Josefa, Josefská kasárna, obchodní dům Kotva). Celé území je navíc archeologicky hodnotné a nachází se zde archeologicky významná plocha - prostranství vedle bývalého hyberského kláštera.

LIMITY

Území je součástí pražské památkové rezervace. Nachází se zde nemovitá národní kulturní památka a dále množství nemovitých kulturních památek. Pod územím náměstí prochází trasa metra se zastávkou. Nachází se zde objekt civilní ochrany - úkryt a probíhají tudy významné kanalizační stoky. Dále tudy prochází množství elektronických komunikačních vedení.

FUNKČNÍ VYUŽITÍ

Převážnou část přilehlé zástavby tvoří obchody a polyfunkční občanská vybavenost, zastoupená hlavně dvěma obchodními domy. Dále je zde množství hotelů v rámci blokové zástavby.

Kulturní využití je zastoupeno Obecním domem a domem U Hybernů. Dochoval se kostel sv. Josefa při kapucinském klášteře.

Nachází se zde i administrativa v rámci nárožního bankovního domu vedle kostela a České Národní Banky. Bytových domů je zde naopak minimum. Některé objekty jsou v současnosti nevyužité, například konvent hyberského kláštera.

PROBLÉMY

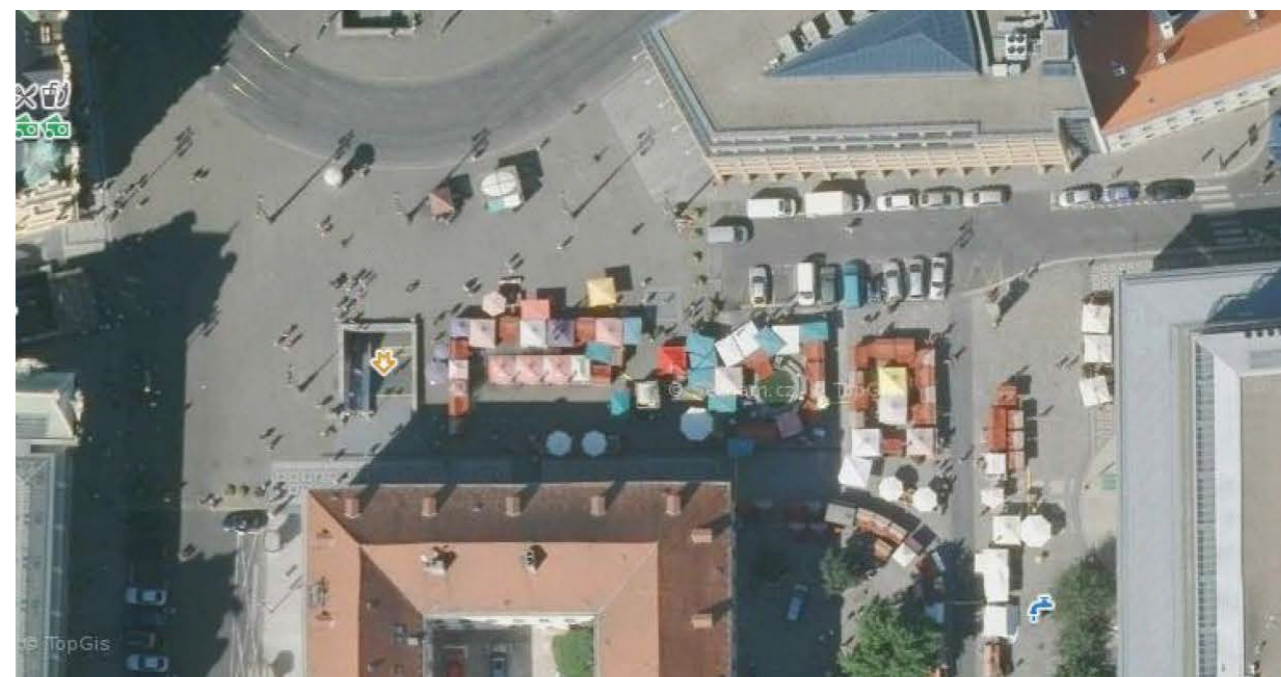
Území je v rámci celoměstského centra oblast s problémy kumulace zájmů. Nachází se zde liniový zdroj znečištění ovzduší - ulice Revoluční a pod územím prochází značně vytížený úsek metra. Místo je v rámci oblasti průběhu trasy metra D na území celoměstského centra, v rámci centra je problémem zároveň chybějící kolejové spojení z letiště Ruzyně.

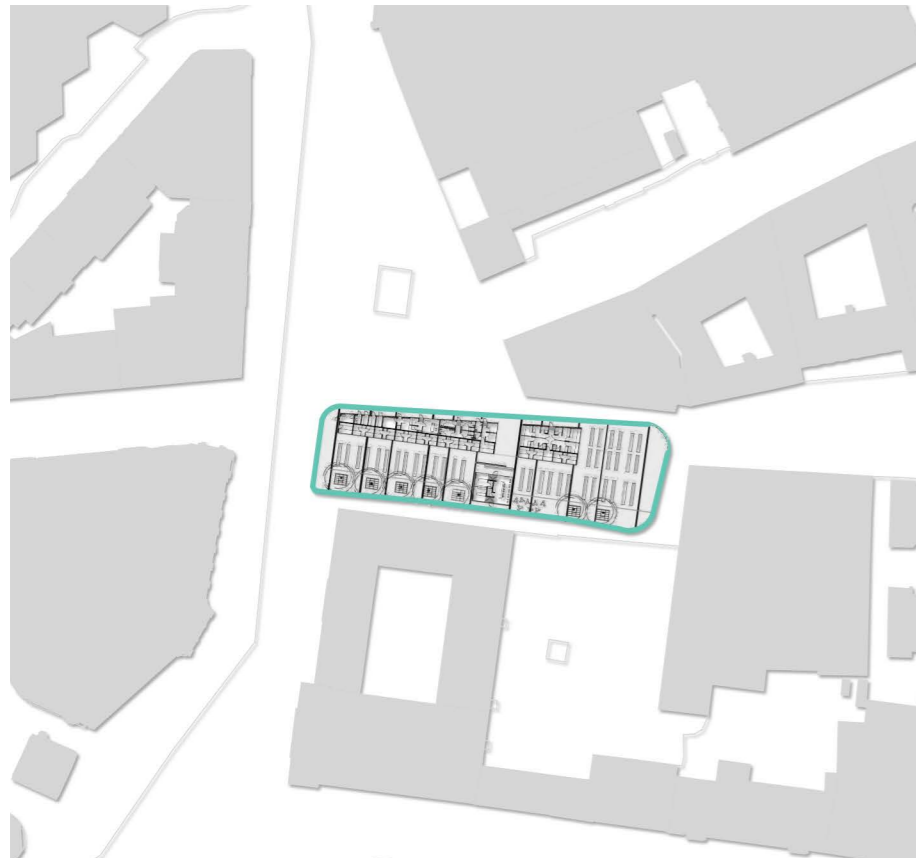
POSOUZENÍ ÚZEMÍ

Náměstí Republiky je historicky jedno z nejvýznamnějších míst v Praze a jeho poloha na hradebním okruhu z něj dělá velmi strategické místo. V blízkosti se nachází hlavní nádraží, Masarykovo nádraží, Staroměstské náměstí, Václavské náměstí a nábřeží. Náměstí má dobrou dopravní dostupnost jak osobní dopravou ze strany nábřeží a Letenského tunelu, tak i městskou hromadnou dopravou a pěšky. Stejnomená stanice metra linky B je dokonce jednou z deseti nejfrekventovanějších stanic metra v Praze. Náměstí je setkáním ulic Revoluční, Truhlářské, Na Poříčí, Na Příkopě a Hyberské. Celé území je víceméně rovné, s dlážděným povrchem a bez prvků zeleně. V jeho okolí převládají funkce služeb, administrativy a obchodu.

Z hlediska budoucího umístění tržnice má náměstí Republiky velmi výhodnou polohu. Je to velmi exponované místo s dobrou dopravní dostupností a s vysokou frekvencí lidí. Pro zpracování návrhu byla vybrána jihovýchodní část náměstí, kde v současné době na místě vznikají pravidelné stánkové trhy před bývalým Hyberským klášterem. Velikost území umožňuje jeho budoucí rozvoj a funkce tržiště by mohla stát jeho přirozeným doplněním. Cílem je zachovat průchodnost území a zároveň vytvořit novou tržnici, která by fungovala permanentně.

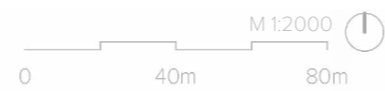

REFERENČNÍ POROVNÁNÍ MĚŘITKA

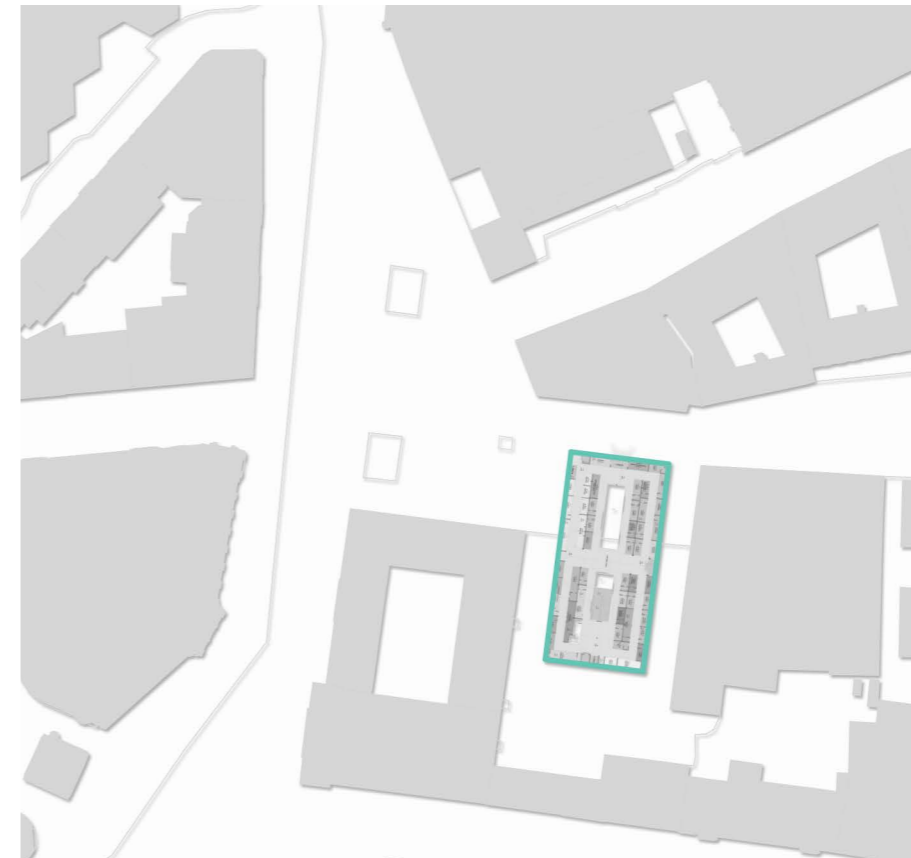

MARKET IN CELJE

Arhitektura Krušec
2 650 m²
2010

str. 24

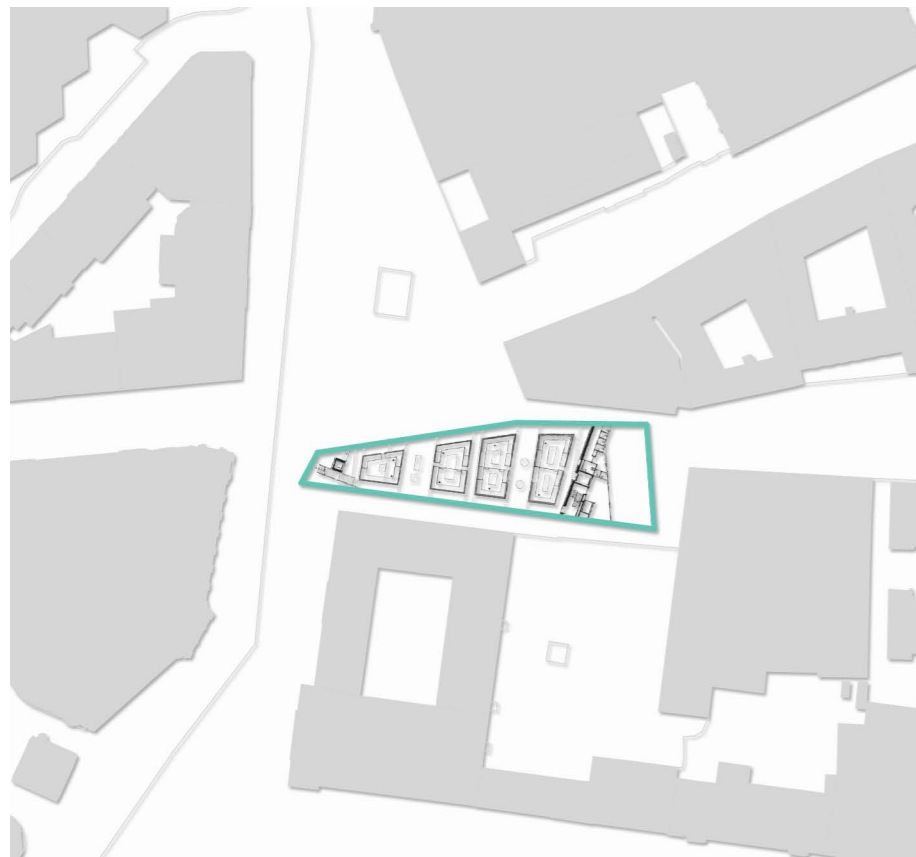

LUGO PUBLIC MARKET

OLAestudio, MERCASA
1 655 m²
2016

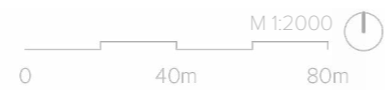

str. 28

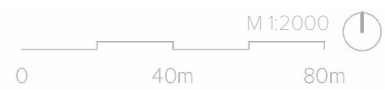
FISH MARKET IN BERGEN

Eder Biesel Arkitekter
4260 m²
2012

MALMÖ SALUHALL

Wingårdh
ArkitektkontorAB
1 500 m²
2016

str. 29

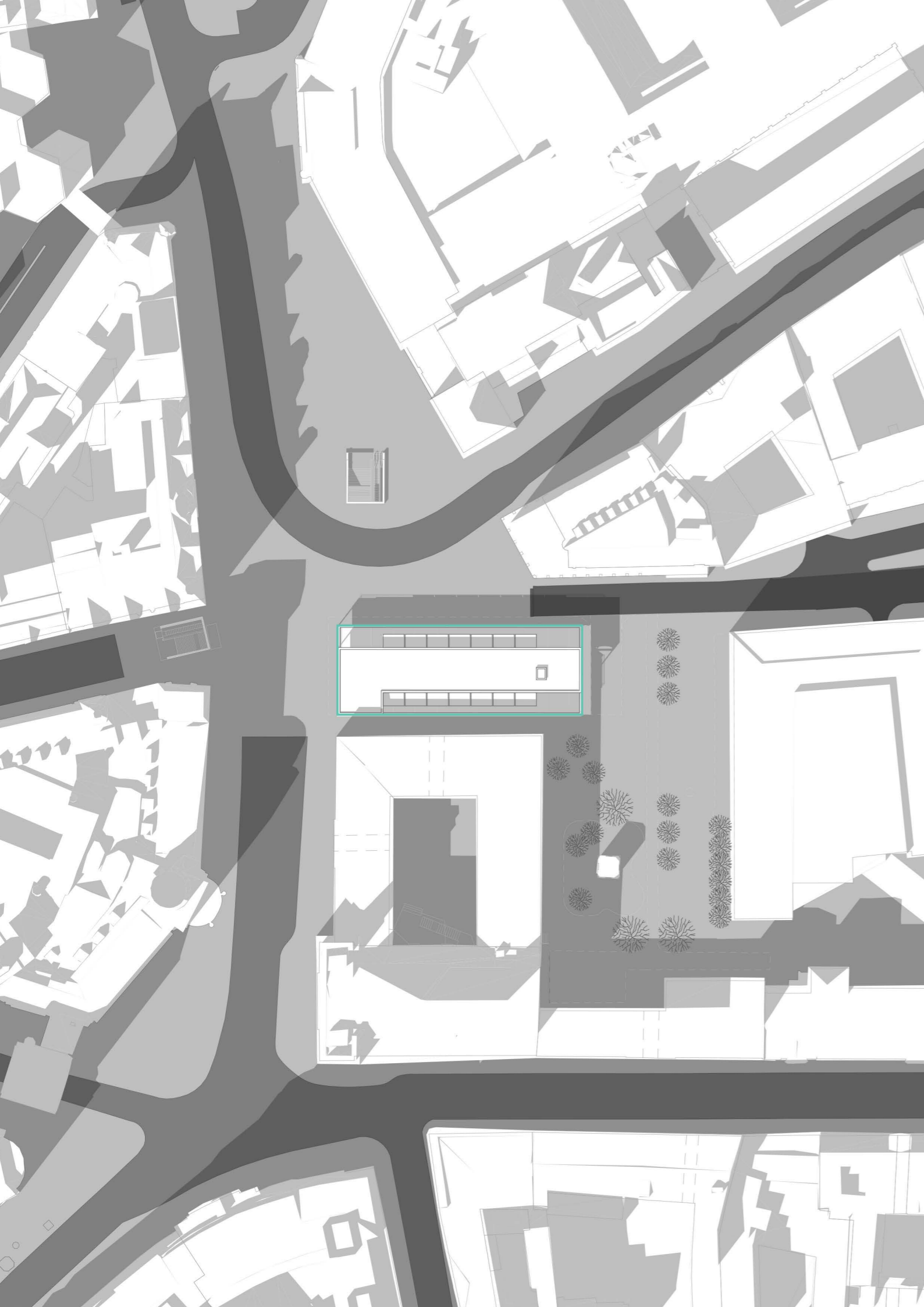
04

NÁVRH

URBANISTICKÉ ŘEŠENÍ

Náměstí Republiky je velice zajímavé a exponované místo, které se nachází na rozhraní Starého a Nového města. Jeho výběr jako lokality pro novou tržnici je ovlivněn řadou aspektů: má velmi dobré dopravní spojení jak různými druhy dopravy tak i pěšky, existence množství služeb v okolí a jejich potenciál, poptávka daného typu instituce a uspořádání pravidelných farmářských trhů na náměstí, propustnost území, vhodný kontext a prostorová možnost umístění tržnice. V neposlední řadě je to bezpochybně místo koncentrace městského života. Navrhovaná tržnice by měla stát jeho přirozeným doplněním, které svojí strukturou a funkcí podpoří obraz náměstí.

Tržnice je umístěná v jihovýchodní části náměstí. Svojí hmotou se přizpůsobuje k stávající zástavbě tak, aby byla s ní v návaznosti a zároveň aby nenarušovala její kontext. Z jihozápadní strany navazuje na uliční frontu bývalého Hyberského kláštera, ze severovýchodní strany je její fasáda rovnoběžná s fasádou budovy banky a osou ulice v Celnici, která v tomto místě sbíhá k náměstí. Z této ulice by pak bylo možné zásobování a obsluhu tržnice. Vzniklý prostor mezi budovou bývalého kláštera a starou celnicí by pak byl doplněn městskou zelení, která v současné době v dané lokalitě chybí. Tato klidnější část by byla oddělena od náměstí pouze funkčně, vizuálně by se jejich propojení zachovalo pomocí průchozího a zcela otevřeného prostoru přízemí tržnice.

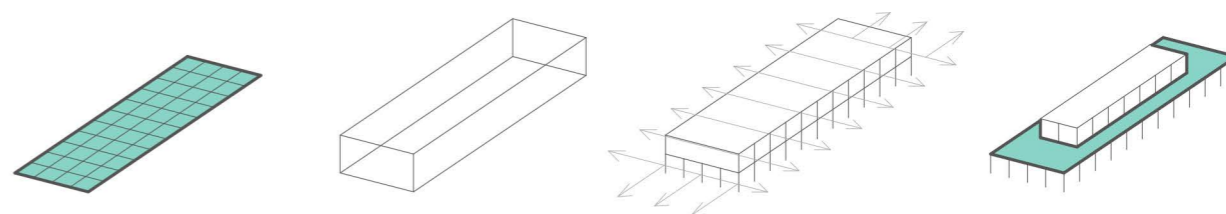
SITUACE

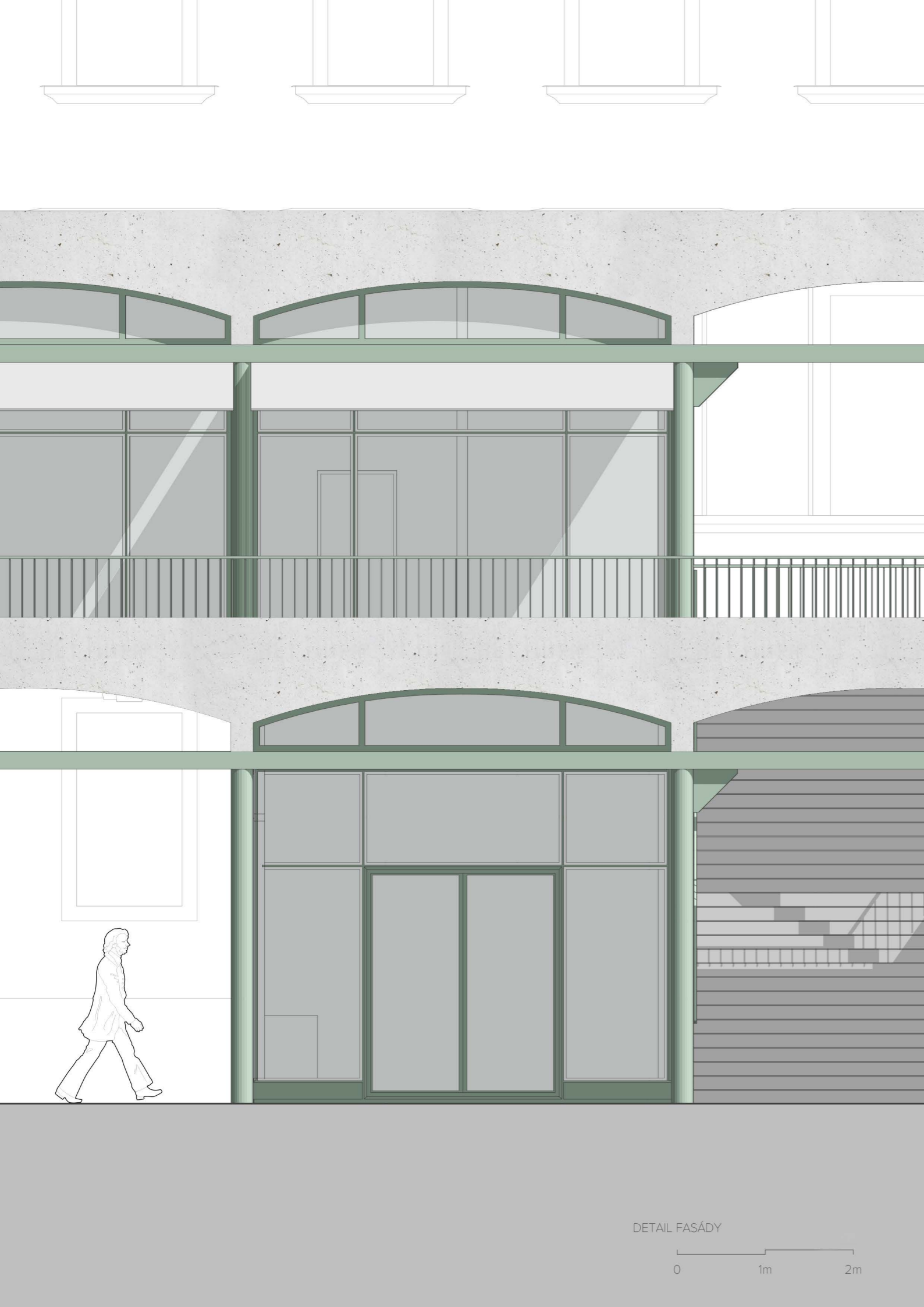
0 10m 40m

KONCEPT

Koncept je založen na myšlence otevřené a průchozí tržnice, která by tvořila takzvané „zastřešené“ náměstí. Přízemí je skoro zcela otevřené a umožňuje funkční a vizuální propustnost území. První podlaží je určeno výhradně pro hlavní funkce - tržiště, druhé nadzemní podlaží je pokračováním prostoru náměstí, kde se nachází kavárna a otevřená terasa s venkovním sezením. Z terasy se otevírá pohled jak na náměstí samotné, tak i výhled směrem na Staroměstské náměstí a okolní budovy.

ARCHITEKTONICKO-STAVEBNÍ ŘEŠENÍ

Při navrhování se hodně pracovalo s měřítkem a s hledáním vhodného obrazu a podoby nové tržnice. Cílem bylo vytvořit takovou konstrukci, která by odpovídala jak svojí funkci, tak i aby byla ve vztahu s okolním kontextem. Výsledkem osobního uvažování je subtilní ocelová konstrukce, která na jednu stranu svým vzhledem odkazuje na významné a dominantní prvky v okolí, jako je například kupole Obecního domu a Masarykovo nádraží, zároveň je prototypem antické stoa nebo italského palazzo, které se vyskytovaly u typologie tržnic v minulosti. Je to ale moderní pojetí této formy a funkce, které se odráží ve využitých konstrukcích a materiálech.

Budova navazuje na jeden ze stávajících výstupů z metra a svým objemem tvoří jeho zastřešení. Z této návaznosti vychází i modul konstrukčního systému 5x5m, který je zároveň vhodným měřítkem vůči okolní zástavbě. Samotná konstrukce je tvořena sítí ocelových sloupů, na které jsou přes ocelové trámy položeny prefabrikované železobetonové skořepinové prvky, tvořící stropní konstrukce tržnice. Z vnitřní strany skořepinové prvky mají cihlové obložení. Ocelové prvky jsou natřeny výraznou zelenou barvou, která je v kontrastu se světlým povrchem betonu a jemně žlutou barvou cihel. Prodejní stoly jsou tvořeny kamennými prvky, které slouží jako prázdné plátno pro barevnou rozmanitost prodávaných potravin.

Přízemí je skoro zcela otevřené a slouží především jako tržiště. Dole vedle výstupu z metra se nachází dva kiosky, které sem byly přesunuty z náměstí. Na protilehlé straně v jihovýchodní části objektu se nachází výtahové jádro, kolem kterého je umístěno zázemí sloužící pro účely tržnice. Ze severovýchodní strany jádra jsou situována otevřená umyvadla, vedle jsou také místa k sezení a odpočinku. Kolem výtahu je také pomocné schodiště, které vede do suterénu, kde se nachází skladovací prostory. Z této strany tržnice je také umožněn příjezd z ulice v Celnici pro její zásobování. Do druhého patra vedou dvě schodiště: jedno hlavní je nad výstupem z metra, druhé se nachází v protilehlé části budovy. Ve druhém patře se nachází kavárna pro 50 osob se zázemím a terasa, ze které se otevírá výhled na náměstí. Permanentní zastřešení terasy ve druhém patře je pouze v místech výstupů ze schodišť. Její ostatní části mají vytažovací markýzy, které jsou zamontovány nad okny.

V průběhu návrhu se uvažovalo i o způsobu výstavby a možnosti jejího rychlého provedení. Byl zvolen kostrový konstrukční systém z ocelových sloupů a prefabrikovaných železobetonových skořepinových segmentů. Zvolený tvar skořepiny pomáhá roznést ohybový moment a velkou část z něho změnit na tlakovou sílu, zároveň to umožňuje vytvoření tenké a subtilní železobetonové konstrukce. Její předem zhotovené prvky by byly osázeny přímo na stavbě.

Konstrukce je částečně založena na základových patkách. V místě návaznosti s vestibulem metra bude proveden základový rošt, o který se budou opírat ocelové sloupy, a pomocí kterého bude veškeré zatížení rovnoměrně rozneseno do stávajících svislých konstrukcí. Podzemní část určená pro skladování je založena na základové desce. Jsou navržena dvě schodiště vedoucí do druhého nadzemního podlaží. Hlavní betonové schodiště je umístěno nad výstupem z metra, druhé je ocelové a nachází se ve východní části objektu. Pro ztužení konstrukce v obou směrech byly použity ocelové trojúhelníky, které při vkládání do určitých modulů vytváří spolu s ostatními konstrukcemi ztužující rám. Také se předpokládá, že ztužující prvky budou zamontovány i ve svislých konstrukcích jader, které vedou přes dvě patra.

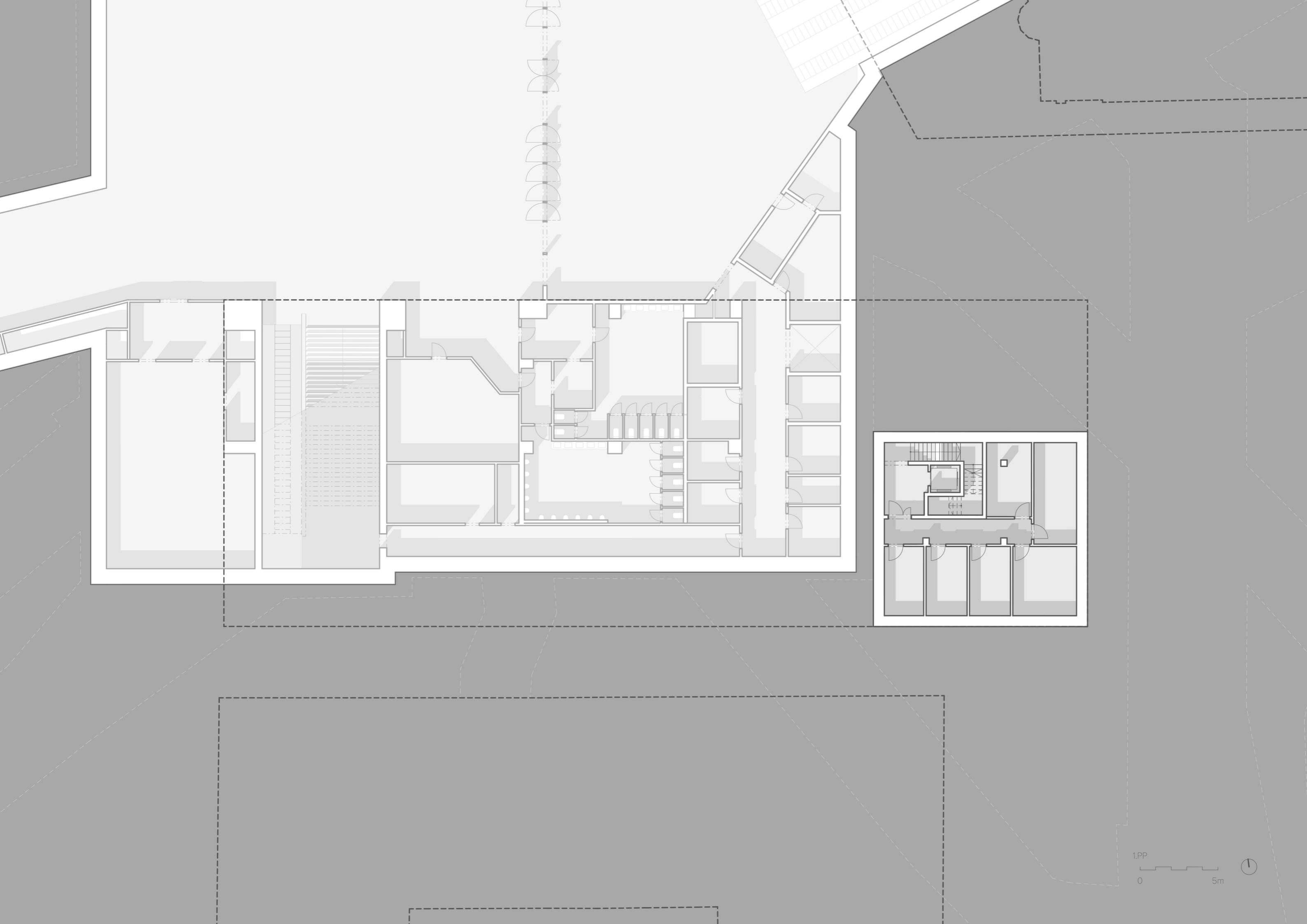
DETAIL FASÁDY

0 1m 2m

STAVEBNÍ PROGRAM

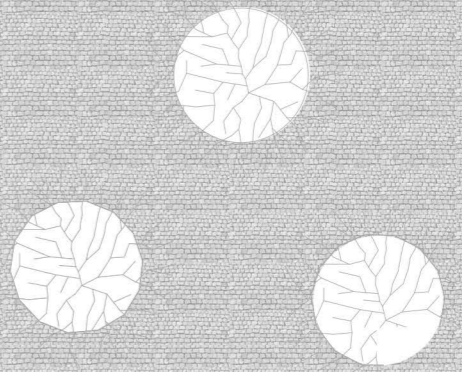
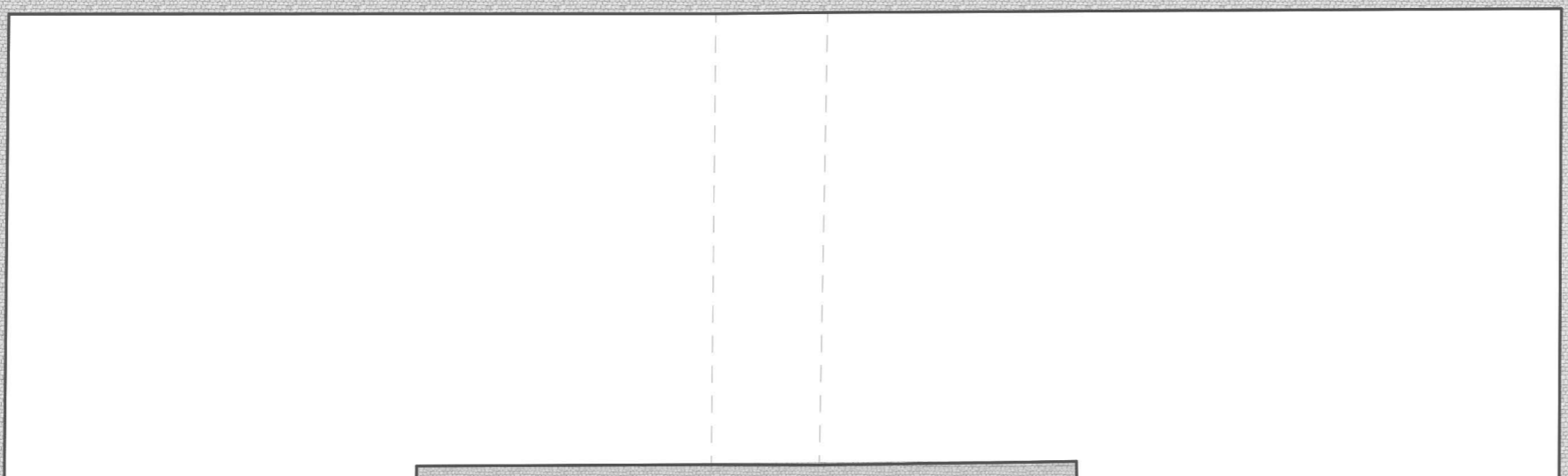
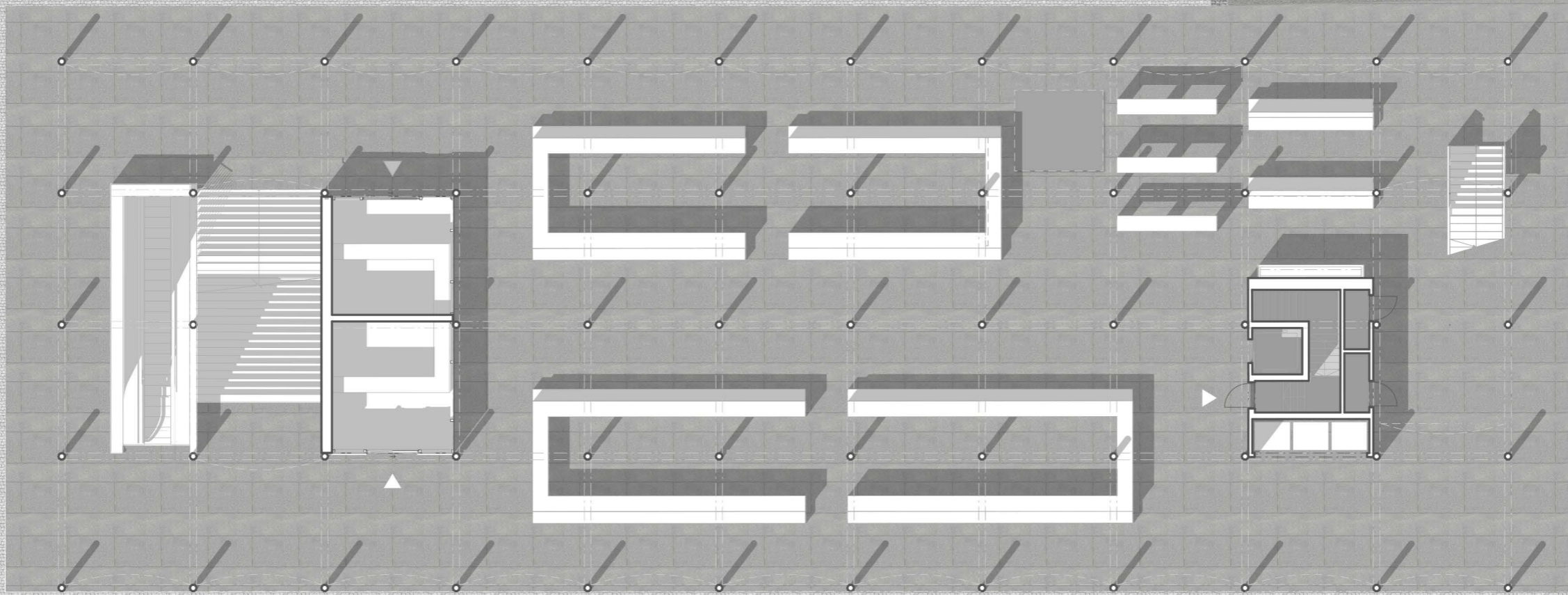
Celková plocha: 2 133,85m²

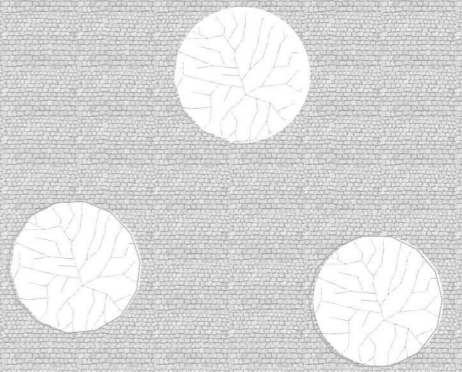
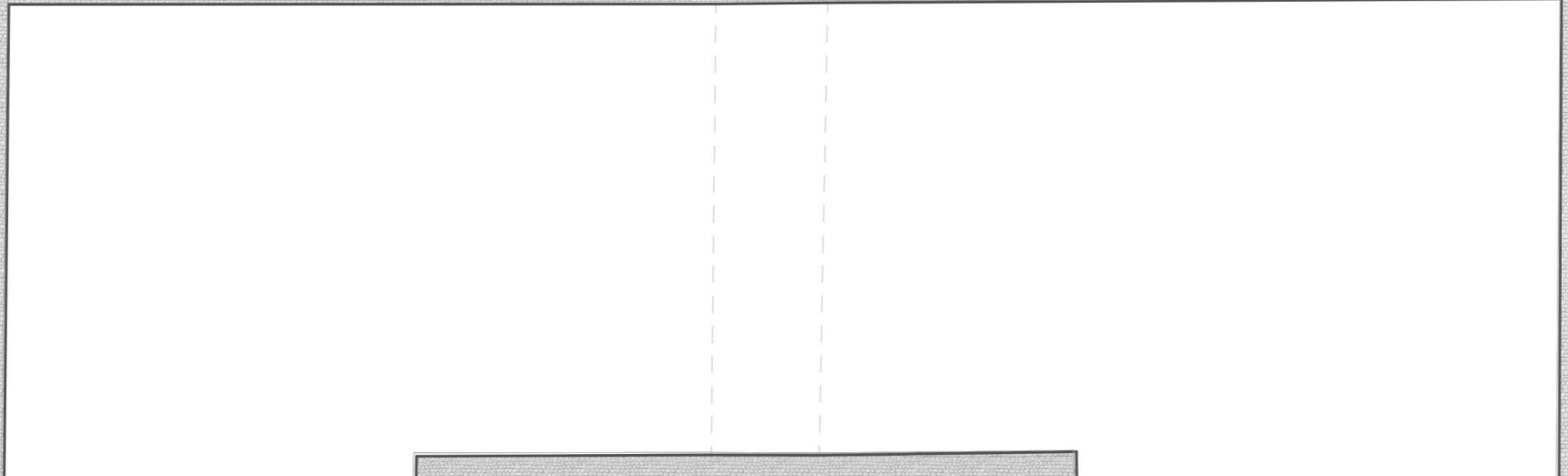
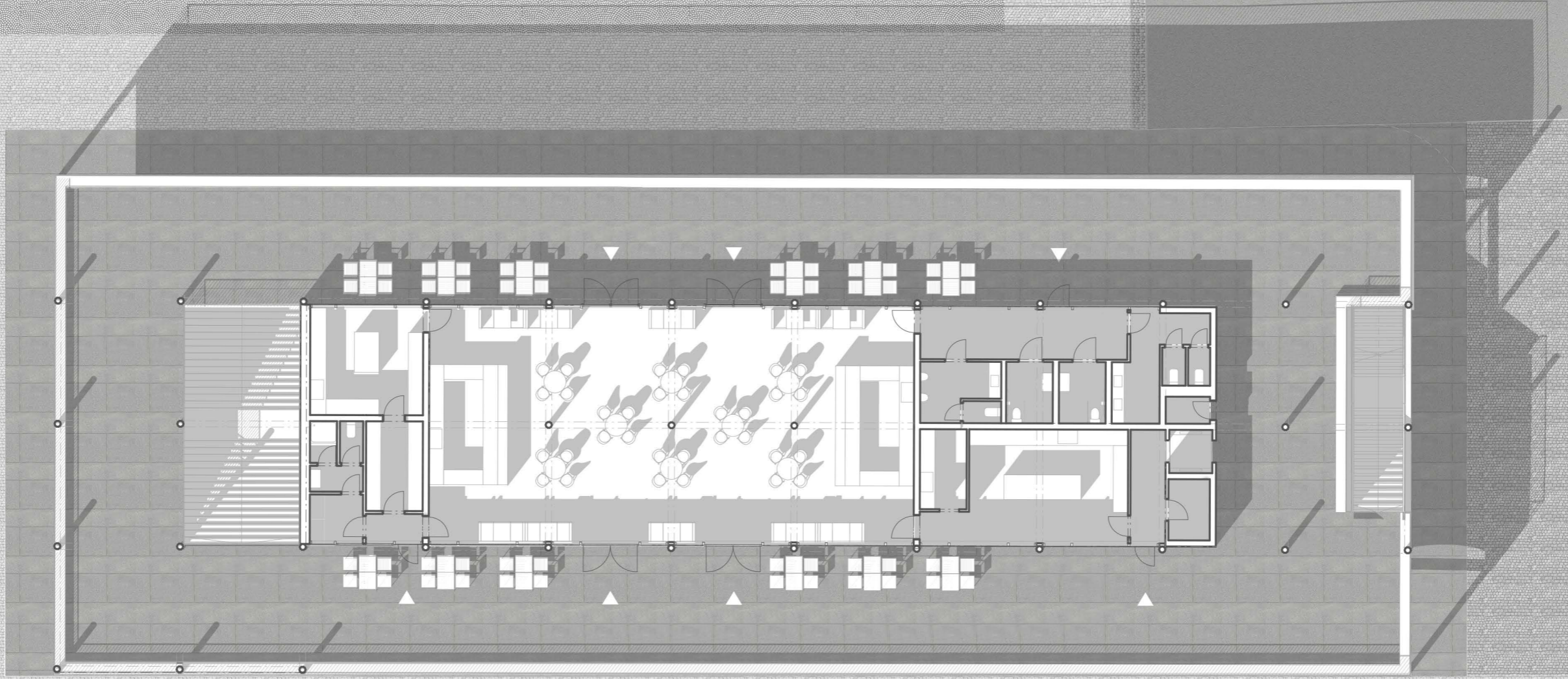
1.PP
0 5m

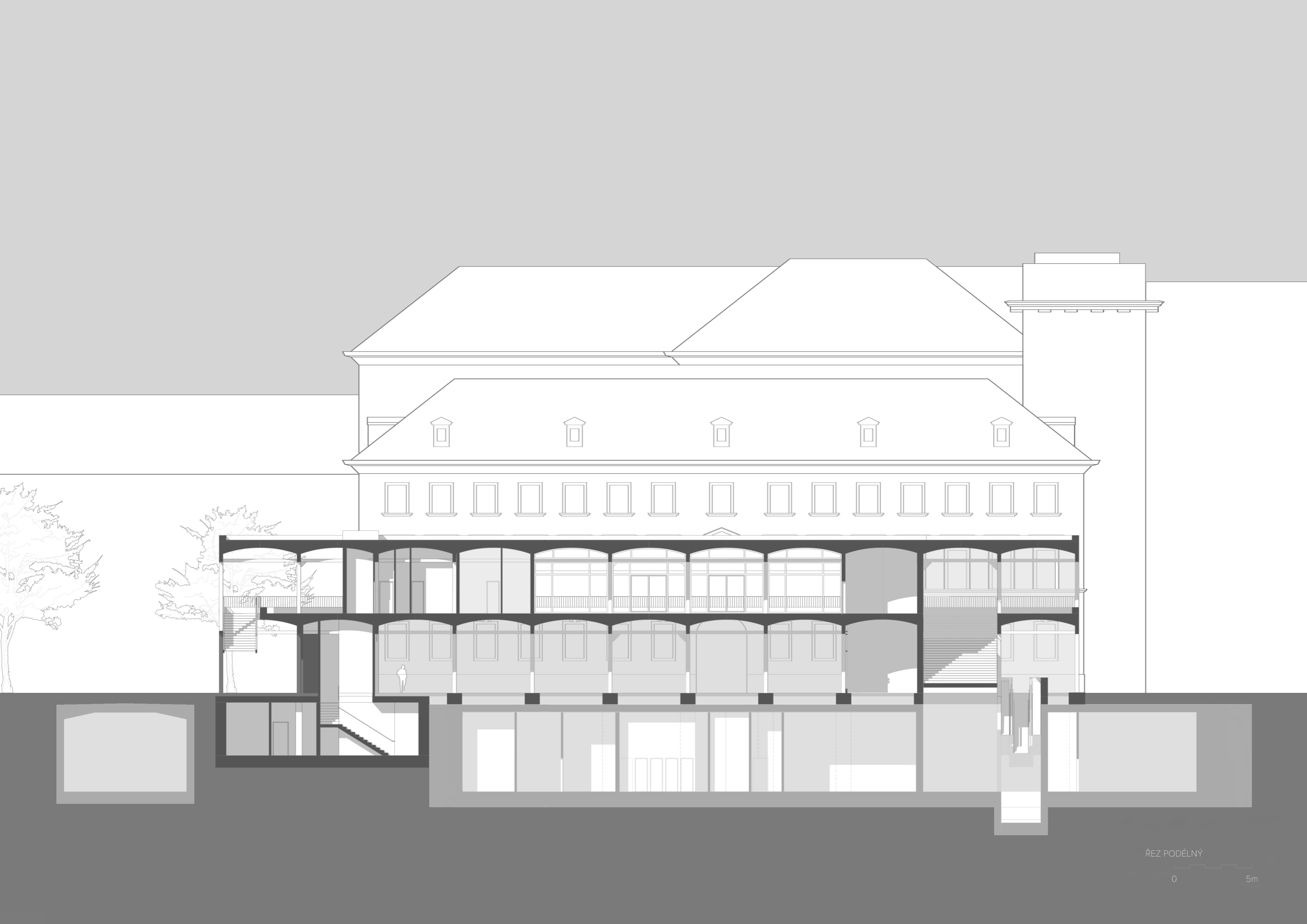

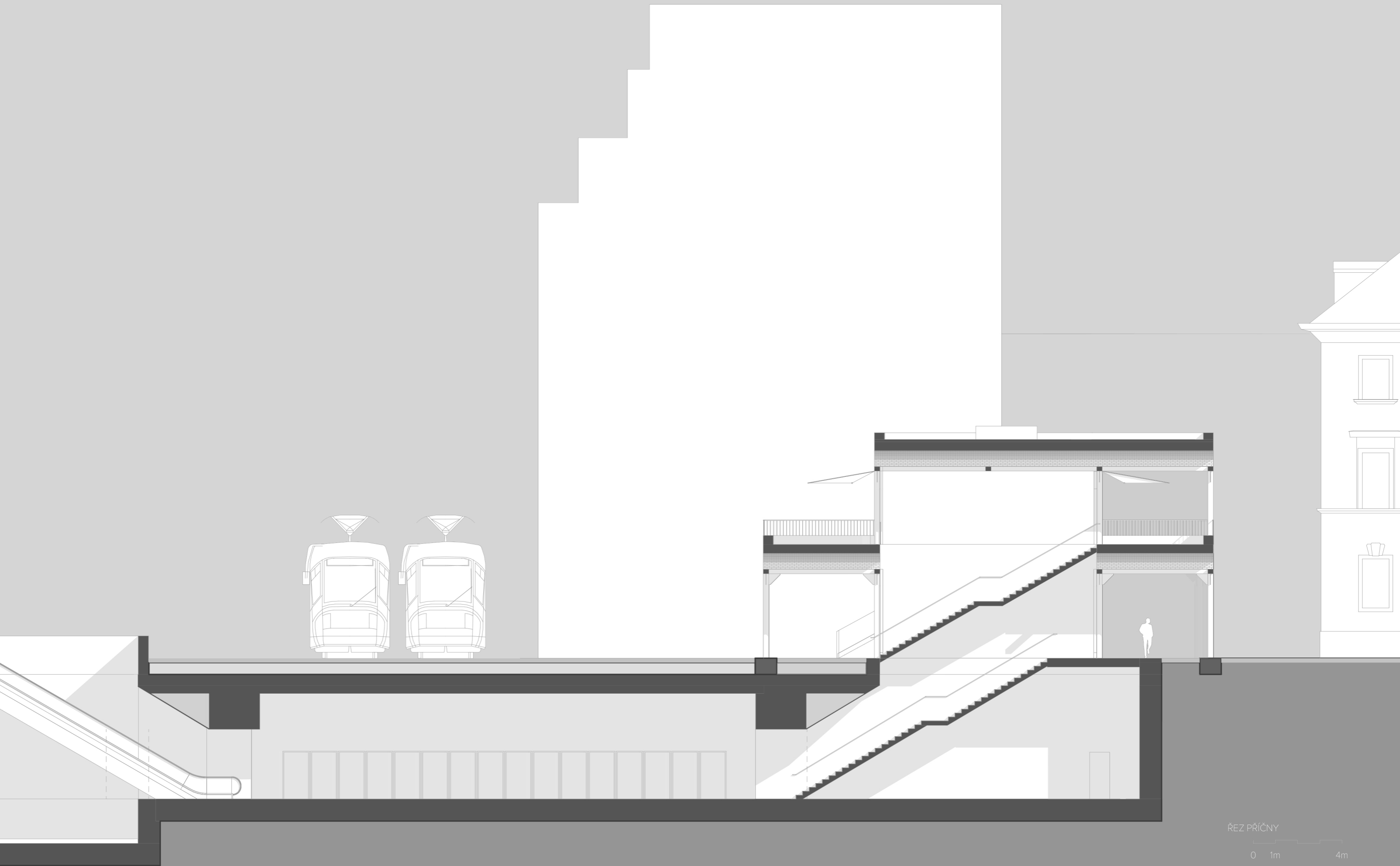

ŘEZ PODÉLNÝ

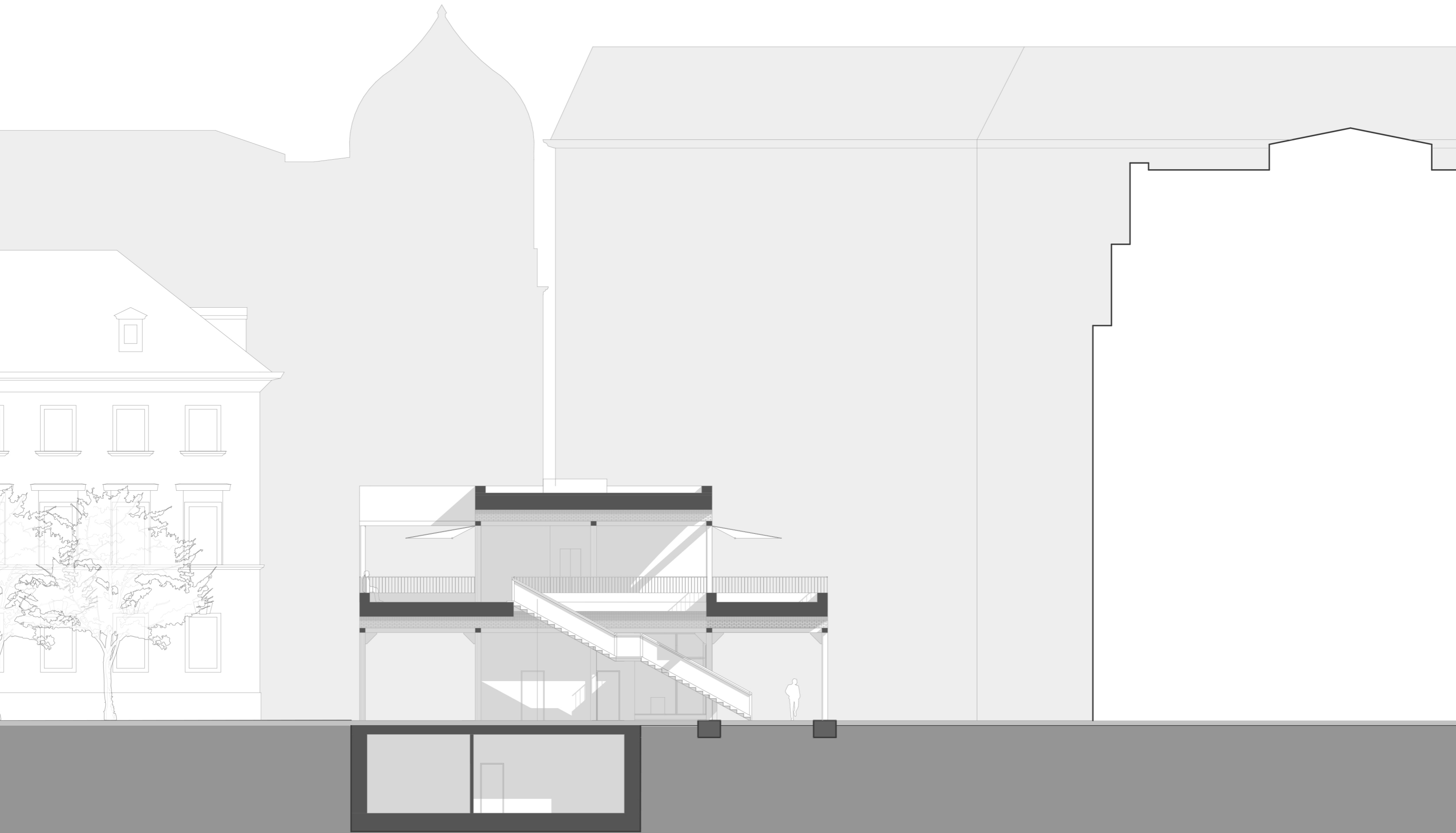
0 5m

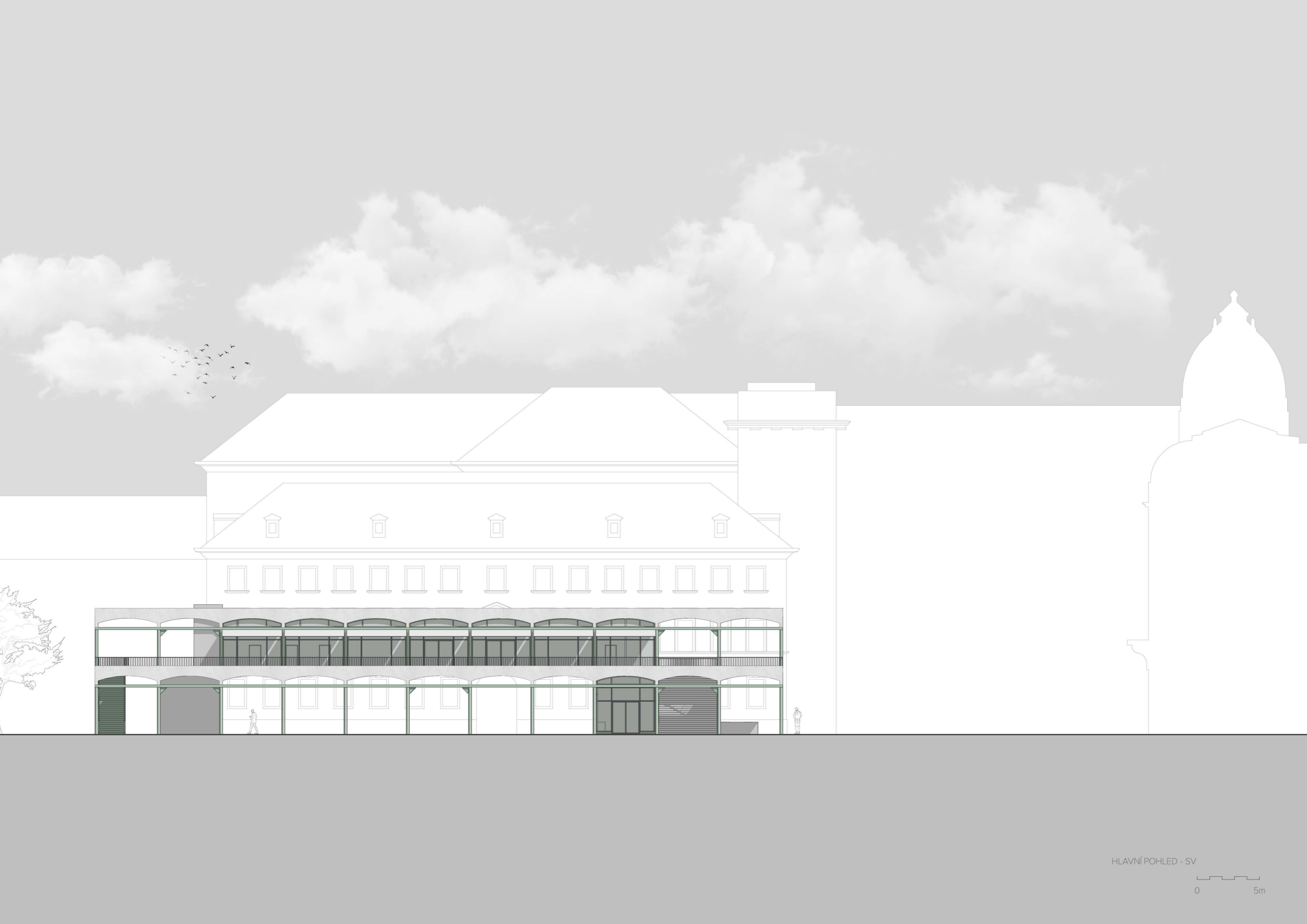
ŘEZ PŘÍČNÝ
0 1m 4m

ŘEZ PŘÍČNÝ
0 1m 4m

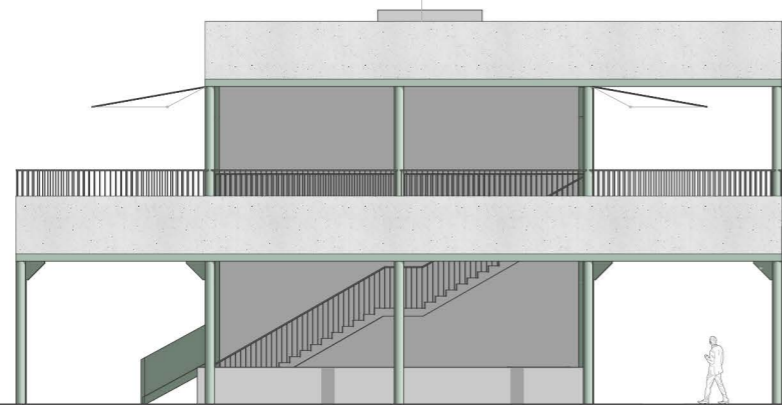

HLAVNÍ POHLED - SV

0 5m

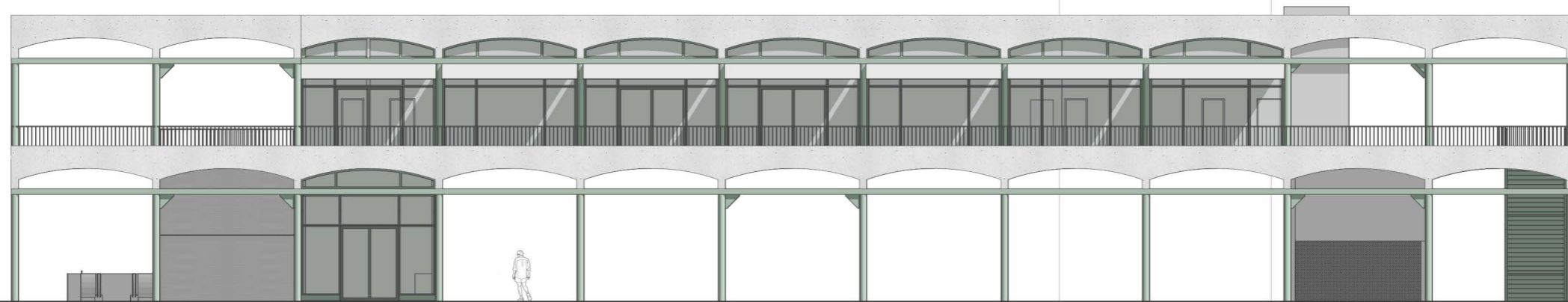

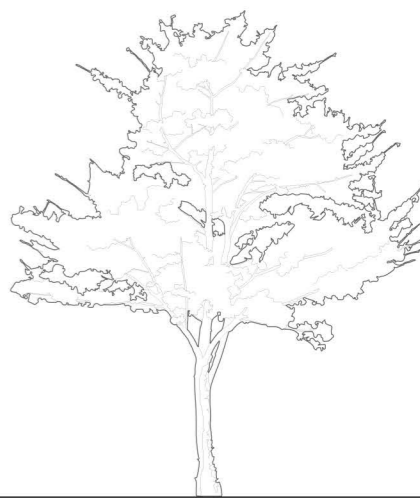
POHLED - SZ

POHLED - JV

POHLED - JZ

Bankovní dům
UniCredit Bank

MUSEUM

ZÁVĚR

V průběhu práce nad diplomním projektem můj návrh prošel řadou variant a změn. Myslím si, že výsledek, kterého se mi podařilo docílit, plnohodnotně odráží původní záměr vytvořit otevřenou tržnici na náměstí v centru města, která se stává jeho přirozeným doplněním. Tržnice z mého pohledu může usilovat o to, aby se stala velice často navštěvovaným místem jak místních obyvatel, tak i návštěvníků města. Výsledek návrhu pak otevírá další diskuzi ohledně toho, jestli může být daný princip využit i na dalších místech podobným nebo naopak odlišným způsobem, a také o obnovení dané typologie veřejné vybavenosti v Praze do budoucna.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu svojí diplomové práce architektu Ondřeji Císlerovi za odborné konzultace a možnost studovat u něho v ateliéru. Také bych chtěla poděkovat svojí rodině a přátelům za podporu v průběhu celého mého studia.

DOKLADOVÁ ČÁST

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE	
FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Irina Krymousová AR 2019/2020, LS	
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: TRŽNICE	
MARKET HALL	
JAZYK PRÁCE: ČESKÝ	
Vedoucí práce:	MgA. Ondřej Císler, Ph.D. Ústav: 15118 Ústav nauky o budovách
Oponent práce:	
Klíčová slova (česká):	Tržnice, tržiště, Náměstí Republiky, veřejný prodejní prostor, architektura
Anotace (česká):	Tržnice vždy byly běžným typologickým prvkem občanské vybavenosti, který se ale z pražského prostředí s časem vytratil. Dnes stávající tržnice většinou už neplní svoji původní funkci a většího rozpětí nabývají dočasné stánky farmářských trhů, které se množí z důvodu velké poptávky kvalitních potravin. Snahou dané diplomové práce je vytvořit nové pojetí tržnice jako typologického prvku, která by byla nejenom pouze místem nakupování potravin, ale spíše estetickým a kulturním zážitkem.
Anotace (anglická):	Markets have always been an important part of public building typologies, but in Prague environment they are disappearing over the course of time. Currently, the existing market buildings no longer serve their original functions and are being replaced by temporary markets focusing on quality products, such as farmer's markets. This thesis attempts to create a new understanding of the market typology, which would be not only a place of purchase of products but a more cultural and aesthetic experience.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 31.05.2020

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Irina Krymousová

datum narození: 11.09.1990

akademický rok / semestr: LS 2019/2020

obor: Architektura a urbanismus

ústav: Ústav nauky o budovách 15118

vedoucí diplomové práce: Ondřej Císler, MgA., Ph.D.

téma diplomové práce: Tržnice

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Návrh otevřené tržnice/městské haly. Předpoklad vytvoření velkorozponového zastřešení, nevytápěného, krytého náměstí. Řešení domu, konstrukce a urbanistického kontextu, vazby na okolí.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro DI/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

Základní zářez (veřejné WC, pitná voda, sklad, řešení detailů prodejních stolků/stánků apod., volitelně kavárna, trafika). Aktivace přilehlých městských prostorů, prověření napojení na MHD.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Situace 1:1000 2x pohledy s kontextem 1:200
Půdorysy (1.NP s kontextem) 1:200 rendrovaný detail konstrukce 1:20
2x řezy 1:200

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

společný model (malé měřítko)
detailní model konstrukce

Datum a podpis studenta

24.02.2020

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

10.3.2020

registrováno studijním oddělením dne

14.2.2020

LITERATURA:

1. Holeček Josef, Jurová Zuzana, Kulachek Daria, Krymousskay Irina, Navrátilová Martina, Novikova Valeria, Rudorfer Vojtěch, Výška Filip. Nová tržnice pro Prahu. Diplomní seminář. FA ČVUT 2020
2. Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy. Pražské stavební předpisy. Praha 2014
3. Körber Pavel. Kronika královské Prahy. Praha 1995, ISBN 80-7106-130-1
4. Lipanská Eduarda. Historické klenby. Praha 1998. ISBN 80-902076-1-8
5. Pět let prefabrikace na prahu třetího milénia. Časopis: Beton. Technologie. Konstrukce. Sanace. Číslo: 1/2006 (vyšlo dne 16. 2. 2006), Praha
6. Šťastná Jarmila. Pražské trhy a tržiště od konce 18. do počátku 20. století. UEF ČSAV, Praha
7. Zikmund Jan, 12.09.2018, Několik centimetrů betonu: skořepiny v průmyslové architektuře 40. a 50. Let

Mapové podklady:

1. Orientační plán vestibulu metra na Náměstí Republiky, DPP
2. <https://www.ikatastr.cz/>
3. <https://www.geoportalpraha.cz/>
4. <http://dvepraha.cz/>
5. <https://plan.iprpraha.cz/cs/metropolitni-plan>
6. <http://uap.iprpraha.cz/atlas-praha-5000>
7. <https://en.mapy.cz/>

WEB odkazy:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tržnice>
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Náměstí_Republiky_\(Praha\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Náměstí_Republiky_(Praha))
<http://homolinka2.blog.cz/1202/prasna-brana>
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Králův_dvůr_\(Praha\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Králův_dvůr_(Praha))
https://cs.wikipedia.org/wiki/Kláster_írských_františkánů
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapucinský_kláster_\(Nové_Město\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kapucinský_kláster_(Nové_Město))
https://cs.wikipedia.org/wiki/Obecní_dům
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kotva_\(obchodní_dům\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kotva_(obchodní_dům))
<https://www.archiweb.cz/b/manifesto-market-smichov>
<https://www.campuj.online/blog/prask-trnice-staromstsk-trnice>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Smíchovská_tržnice
<https://encyklopedie.praha2.cz/stavba/528-mestska-ustredni-trznice-vinohradska-trznice>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Pražská_tržnice
<https://www.archdaily.com/60657/new-market-in-celje-arhitektura-krusec>
<http://architecture.orgpermod.com/projects/abattoir-foodmet/>
<https://www.archdaily.com/769005/remodelling-of-the-ninot-market-mateo-arquitectura>
<https://divisare.com/projects/387346-jems-architekci-juliusz-sokolowski-koszyki-market-hall>
<https://www.archdaily.com/877275/reform-of-the-plaza-de-abastos-de-lugo-olaestudio-plus-mercasa>
<https://www.archdaily.com/870949/malmo-saluhall-wingardh-arkitektkontor-ab>
https://hrady.rajce.idnes.cz/Kraluv_dvur_u_sv._Benedikta_na_Starem_meste_prazskem/

